ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 2,631 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1905, ՄԱՅԻՍ 9 — 22 — 17 ՐԷՊԻ ԻԼ ԼՎ՚, 1323 — 9 ՄԱՅԻՍ 1321 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ՅՈՒԶԱՆԹԻՈՆ
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
PUZANTION
ԲԱԺԱՆՈՐԴ ՔԻՉԵԱՆ

ԲԻԶԱՆԹԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻԶԱՆԴ ՔԻՉԵԱՆ
PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddési, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՅՈՒԶԱՆԹԻՈՆ
اير مني يومي سياسي، مالي، ادبي غزته سي
يوزانت كچيان
دار الطباعه خانه سي جاده سي باب عالي جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولو عمارت

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՎԵՐԱՋԱՐԹՆՈՒՄ Յ՚ԱՆԳԼԻԱ

Ս.

«Եթէ եա ամենաթարմ Աստուծոյ տեղը ըլլայի, կ՚ըսէր Պօպ Ինճըրսօլ, ամերիկացի լայնախոհ ու փայլուն ատենախօսը, առողջութիւնն ալ, հիւանդութեան չափ փոխանցիկ կ՚ընէի։»

Ամենաթարմն Աստուած, Պօպ Ինճըրսօլի կարծիքէն ըլլալ կ՚թուի։ Որովհետեւ, կրօնական այն վերազարթնումին մէջ, որ մեկենիմեկ ծայր առաւ Հարաւային Կալիֆոռնիա մէջ և որ հիմա կ՚տարածուի բովանդակ անգլիախօս աշխարհին մէջ, առողջութեան փոխանցիկ ըլլալուն յայտնի ապացոյցը կայ կարծես։ Այդ Վերազարթնումը բարոյական ճշմարիտ համաձարակ մըն է։ Ան կ՚տարածուի այնպես ինչպես պիտի տարածուէր ժանտախտը։ Իր երեւումը, ինքնըստինքեան երեւումին չափ խորհրդաւոր եղաւ։ Իր անհետացումն ալ գրեթէ նոյնչափ անբացատրելի պիտի ըլլայ։ բայց որչափ ատեն որ ունէ, ա՛լ բնաւ տարակոյս չկայ որ, փոխանցիկ հանգամանք ունի ան։ Մերձակայ անձերուն մէկէն միւսին կ՚անցնի ան, քօլէրային պէս, պարզ հպումի մը միայն միջոցով։ Հարաւային Կալիֆոռնիոյ երկիրը վարակումին սկզբնական կեդրոնը եղած է, բայց նահանգներ ու վիպային այդ երկիրին հանգած գիւղաքաղաքներէն դուրս եղած ու տարածուած է ան, երկայնքին ու լայնքին, ամէն կողմ, ինչու որ այդ տեղացիները այցելուները, անոր վարակիչ սերմը իրենց հետ փոխադրած են բոլոր այն գաւառներուն ու քաղաքներուն մէջ, որոնք մինչև այն ատեն ազատ մնացած էին, կրօնային նորօրինակ այդ համաճարակէն։

Այդ ատիճան անսովոր երեւոյթ մը, կ՚արժէ որ լուրջ քննութեան մը առարկայ դառնայ, ամէն անոնց կողմէ, որոնք մարդկային ընկերութեան բարեկեցութիւնը նուիր կ՚ընծայագործուին։ Ամէն անոնք, որոնք վերջի վերջոյ, քրիստոնէական կրօնը, հինաւուրց ու մօտան անցած աւետարդապաշտութիւնն մը նկատելու եւած են, պարտաւոր են, նոյնիսկ այդ կրօնին ներսիդուրսը քարնպաշտութիւնով մը հատաւորիւ մնացած զանգնեներէն աւելի, ուսումնասիրել Վերազարթնումը, անոր նպատակով գիտական լուրջ ու մանրազնին ուշադրութիւն։ Կրօնային վերազարթնումի մը մէջ, արտասովոր ու ապշեցուցիչ բան մը չկայ, երկիւղած ու բարի քրիստոնեային համար։ Իրեն համար, ան ուրիշ բան չէ բայց եթէ, աստուածային Նախանձամոլութեան սովորական վարձահատուցութիւնին մէկ կրկնութիւնը, որուն մէջ ինչպէս Ամենակարող Հայրը, ժամանակ առ ժամանակ, յայտնուած է իր զաւակներուն։ Բայց ամէն անոնց համար, որոնք չատոնց մերկացուցած են իրենց միաքը գերբնական բաներու նկատմամբ ու ել է հաւատալիքէ, որոնք վրանէն նետած են կրօնքի սէրը ինչպես նետած են կարմրախտի վախը, և որոնք բացարձակապէս չեն ընդունիր ամէն այն տեսութիւնները՝ որոնք մարդկային գործերու մէջ, մեր աչքին անտեսանելի իմացականութեան մը միջամտութիւնը ապացուցանելու կ՚ձգտին,— Վերազարթնումը ուսումնասիրութեան աքանչելի ու դիւրին նիւթ մը պիտի ըլլայ։ Ան պիտի վերադարձ մը դէպի հետաքրքիր վերջերս չքնաղութիւնները, մէկ ոստումով՝ մերձեցում մը դէպի ալխարհիս մանկութիւնը։ Սկեպտիկ ու նիւթապաշտ թուականի մը մէջ՝ տեղը, կ՚տեսնանք մարդերու ու կիներու, բայց մանաւանդ աւելի մարդերու քան կիներու, ահագին բազմութիւններ, որոնք յեղակարծօրէն, իրենց ամենօրեայ կեանքը կ՚ղեկարչեն, հնազանդելու համար անոր՝ զոր իրենք իբր Աստուծոյ ոգիին անդիմադրելի ազդեցութիւնը կ՚նկատեն։ Այլ սակայն այդ Կալիֆոռնիացիները նոր ժամանակներու իսկական մարդեր են, ճարտարարուեստական գարաշրջանի մը ծոցին մէջ մեծցած։ Անոնք առաջ իրկունն կ՚ստանան իրենց լրագիրները այնչափ կէսաճիչօրէն, որչափ պիտի ստանային եթէ Բարիզ բնակած ըլլային։ Ելեքտրական Քրամուէյով կ՚երթեւեկեն, Թէլեֆօնով կ՚խօսակցին։ Համալաթարաններ, վարժարաններ, հանրային մատենադարաններ, ընծերգումի օրաներ ունին անոնք։ Մինչև վերերս, անոնց համար կարելի էր ըսել թէ, մարդկային ցեղին մնացած մասին զգայարէր անհատներէն տարբեր կերպով մը կերտուած չէին անոնք։ Մենակներու, իրենց վճռակրութիւններուն մէջ, կարելի էր համբել ապօրինութեան այնչափ պարագայ որչափ կայ, իրենց ամենավատթար դրացիներուն ցանկերուն մէջ, և ինքզինքին՝ ոչ պակաս ատած էին, գինովութեան արդիւնքը եղող ոճիրներու ու անժուժկալութիւններ վարնոց ձևերուն։ Վերջին դիտելով, մեր ներկայ սովորական ու զգայարէ ցեղին, մէկ սովորական ու ճշմարիտ նմոյշը կ՚ներկայացնէին անոնք, ոչ աւելի գերազանց, ոչ աւելի վատթար, անգլիացի իրենց հայրենակիցներուն ըստ ուար մեծամասնութենէն, և միևնոյն ատեն, ոչ մէկ նշան ցոյց կուտային որ և է ձգտումի մը, որ կարող ըլլար հասցնել զանոնք, կրօնական խանդավառութեան այնչափ արտակարգ պայթումի մը դուռը, որչափ եղաւ այն՝ որ ամբողջ Մեծն—Բրիտանիան սարսեց ու սարսռացուց։

Ճշմարտութիւնը այն է սակայն որ, երեւութապէս մարած հրաբուխը, այսօր մեծ գործունէութեան ու արտացոլումի մէջ է և Հարաւային Կալիֆոռնիոյ խիստ կենդանի բան մըն է ան, որ բաւականաչափ ուժ ու կարողութիւն ունենալ կ՚թափ, կարեւոր թիւ մը ձեռք անցնելու համար մինչ, որ հիմակուհիմա, լոկ իբր հանդիսատես ներկայ ենք անոր։ Կրօնային Վերազարթնում մը, յեղափոխ Բարեչըրչութեան մը կ՚նմանի։ Զմայլելիօրէն վարակիչ, փոխանցիկ է ան։»

Բայց լաւագոյն է, տեսածս քիչ մը աւելի մանրամասնօրէն նկարագրել։

II.

Հարաւային Կալիֆոռնիոյ երկիրը Վերազարթնումին էր։ Գործի տէրերը ինծի ըսին որ, հանքագործներուն հայթայթած աշխատութեան որակը լաւագոյն հանգամանք մը առած էր հիմա։ Նոյաղ կորուստ կայ և մարդիկը իրենց ամենօրեայ գործին կ՚դիմէին, գոհութեան և աշխատութեան եռանդի նոր ոգիով մը։ Հանքին երկաթաձիգ ու մաչայատ ճեմելիքներուն մէջ, ուր ատենով ձիավարները, իրենց անասուները առած գիշու համար անգլախառն կալիֆոռնիով կ՚հայոյէին, ուրիշ բան չլսուիր բայց եթէ Վերազարթնումի չարունակական երգեր։ Հորերուն պզտիկ ձիերը, որոնք անոր կրել օգած առային օրերնէն ի վեր, ամերիկեան ջոբրներուն պէս, յիշոցներով կ՚քաշկռտուէին ալ ու ձախ, հիմա առանց անիծանքի խթանների, վարժուած են իրենց աչխատութեան։

Հիմա նուազ գինովութիւն, նուազ ծուլութիւն, նուազ խաղամոլութիւն կայ հոն։ Կասկածախառն զարմացումով մը պիտի համակուիք, երբոր ձեզի ըսեն թէ ֆուժպոլ խաղացողները, մեկզմկու ետեւէ, մեկդի նետած են խաղաթուղթերը, ըմպելիքը, ըմբշական պայքարները, ինքզինքին ծուժկալութեան ու կրօնային կեանքի մը տալու և իրենց բովանդակ կորովը Վերազարթնումին նուիրելու համար։

ՈՒԻԼՏԸՐՄ ՍԹԻԴ
Խմբագրապետ Review of Reviews ի

Թարգմ. Զ.—Ս.

ԱՐԲԵՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԹԱՒՇԱՆԱՒԱՆ ԷՖ.

Բէլգրէյնի 2508 թիւին մէջ կ՚կարդանք.—«Պրուսի Զարխափանին ոճրն ալ դժբախտաբար տաճարէն դուրս՝ կայծածոյն է Վէնիւսի և Բագոյի։ Մէկը։ Այս և այսպիսի բնաբաններու վրայ Դուբեան Սրբազան խօսելու էր յԱրմաւ, Աչվինացի ոճրագործ մը անօգուտ։ Ոմանք բոլորով վին արգիլած են ոգելից ըմպելեաց գործածութիւնը։ Միացեալ Նահանգաց մէջ հացի համար ծախսուած գումարէն չատ աւելի կ՚ծախսուի ոգելից ըմպելեաց։ Նիւ Եորքի մէջ 1000ի չափ փուռ կայ հացի, իսկ 12,000ի չափ գինետուն։ Ուրիշ երկիրներու մէջ ալ այս համեմատութիւնները աւելի կամ նուազ ճչմարիտ են։ Աչխարհի վրայ ամէն բան սովորութիւն է. երանի՛ այն մարդուն որ բարի սովորութիւններ ունի, վա՛յ այն մարդուն որ մոլի սովորութիւններ ունի։ Ոգելից ըմպելեաց սովորութիւնը կորոշելու համար տեսակ տեսակ դրութիւններ կան և դանազան հաստատութիւններ, որոնց ամենքն ալ իրենց մտածմի օգտաւոր կարծիքներն ունին։ Երկիրներ կան ուր ոգելից ըմպելեաց գործածութիւնը չատ աւելի այսպիսի սովորութիւն մը կը նկատուի քան այլ տեղեր. նոյնպես ընտանիքներ կան որոնց տան մէջ քնաբեր մատուք չի գտներ ըմպելիքը։ Դատակարգեր կան որոց վերաբերողները, ըստ ընկերութեան։ Ատոնք այնպիսի բաներ են որոնք համայնքի մը մասնաւորական և հոգեկան մակարդակը ցոյց կուտան։ Դպրոց և դատարանակութիւն բաւական չեն այդ մակարդակին բարձրանալուն համար, այսպիսի գործնական նիւթերու վրայ տրուած քարոզութիւններ պիտի սթափեցնեն զիրենք։ Մարդիկ այնքան տեսեր են այս բաները որ այլևս անդոյզ դարձեր են հանդէպ անոնց անվայելչութեան։ Թողնել ուրեմն որ այսպէս չարունակէ. քա՛և լիցի։

Անոնք որ չգիտնալով կ՚մեղանչեն, աւելի նուազ պիտի պատժուին քան անոնք որ գիտութեամբ կ՚մեղանչեն, և եթէ մենք ամենք գիտեն և սխալը գործողին չեն զգացներ, անոնք ալ անմասն պիտի չմնան դատապարտութենէն։ Եթէ իրաւի եկեղեցւոյ օրթոդոքսին մէջ ոգելից ըմպելիք կ՚վաճառուի, ամէն եկեղեցասէր անձ պարտաւոր է իր բոլոր ուժովը բողոքել ատոր դէմ, մինչև որ բոլորովին արգիլուի այդ բանը։ Փայֆ չէ թէ ասոր եկեղեցին գոցուի։ Լաւ է այդ պատճառաւ գոցուիլը՝ քան այդպիսի աղբիւրէ մը եկած հասոյթով քալ քաց մնալը։ Բայց ո՞վ կ՚հաւատայ որ այդ եկամուտին կախում ունի Դպրեվանուց պահպանումը։ Աւասիկ հրապարակաւ կ՚խոստանամ վճարել այդ ատոր տեղ եկած չահուն պակասութիւնը, եթէ գոյանայ, պայմանաւ որ եկեղեցւոյ բժիշկ բացատրէ թէ ինչո՛ւ վերցած է ոգելից ըմպելիքն այդ սրճարանէն, և պէտք եղած յորդորը կարգացուի ոչ միայն այդ սրճարանին մէջ ոգելից ըմպելիք չպահանջելու, հապա նաև քանի մը խօսք ևս բուն հանրապէս ոգելից ըմպելեաց վնասակարութեան վրայ, միանգամայն խրախուսելով ժողովուրդն որ ամէն առնէն աւելի բաղմութեամբ դիմէն եկեղեցւոյ սրճարանն իբրև յոյժ պատուաւոր տեղ մը, քանի որ ոգելից ըմպելիք չի ծախուիր հոն և առաջ ապացուցանեն թէ իրենք ալ համակարծիք են եղած պատճառ անօրինութեան, ևն.։

Բազաքիս մէջ օրէնք է որ որ և է ենդեկտէն մը գոնէ 200 քայլ հեռու պէտք է ըլլայ ամէնէն մօտ գինետունը։

*** Այժմ գանք գրութեանս բուն նպատակին։ Ամէնէն բարի մարդոցմէ մին էր Նոյ նահապետ։ Հաւանականաբար անոնց կամ գինիի ազդեցութեան՝ ինքն եղաւ առաջին գինուիլ և այս ցաւալի, յոռի ու մոլի վիճակին պատիճն ալ անմիջապէս առաջաւ, թո՛ղ դարերով պատմութեան յիշատակութիւնը։ Ծիլուած չէ թէև, սակայն չատ հաւանական է որ այս առաջին և վերջին արբեցեալ վիճակն եղաւ Նոյի։ Անկէց ի վեր իր օրինակին հետեւողներ եղած և գացած են ալխարհիս վրայ, և որ ցաւալին է՝ այսօր ալ բազմաթիւ են եղողները, որոց ամենքն ալ զանգ գրեթէ նոյնի նման «այս վերջինն է» չեն ըսեր։ Աչխարհի վրայ գանուած պատահարներուն ամենէն մեծ ոգելից ըմպելիքն է։ Անոր դէմ ոչ թէ ուրիշ հիւանդութիւններու պէս քանի մը օրեր կամ չաբաթներ կ՚չարչարուին ենթական, հապա տարիներ, և ո՛չ միայն ենթական, հապա անոր ընտանեաց անմիջական և հեռաւոր անդամներն ալ և ատիճան մ՚ալ ամբողջ մարդկութիւնը։ Ամբէ՛ն Մեծ-Բեթերը կ՚հաստատ որ չարունակական ալքոլամոլութիւնն հաւանականաբար կ՚բացատրէ ենթականին մը այդերութիւնն ի Մանչուրիա։ Մինչդեռ Միքատային զինուորները մեծաւ մասամբ ոգելից ըմպելիք չեն գործածեր, դիտողներն յաճախ կ՚նշմարեն ուս արբեցութիւն մը կը վայելէ առանց բացառութեան, ուստի յարմար դատեցի անոր միջոցաւ հետեւեալ առաջարկութիւնն ընել, խնդրելով և յուսալով որ ամէն հայաթերթ արտատպէ զայն, այսինքն այն թերթերն որոց խմբագիրները կ՚համզուին թէ իրաւի օգտակար բան բան մ՚է այս, որով իրենք ալ յօժար են և պատրաստ օգնելու, թէ՛ այս առաջարկութիւնն հրատարակելով և թէ բանալով իրենց սիւնակներն արբեցողութեան վրայ գրուած յօդուածներու։ Եթէ տեսնուի որ սպաստաւ արդիւնքն ունեցաւ՝ միեւնոյն բանն ընելու դիտաւորութիւն կայ խաղամոլութեան համար։ Ահաւասիկ առաջարկութիւնը։

Մրցանակներ տալ արբեցութեան վերնաւորներուն և դարմանին վրայ գրուած և հրատարակուած յօդուածներու, —որոց նպատակն ըլլայ ընթերցող արբեցողն համզել և հրաժարեցնել իր այդ մոլի ուղեկիցէն, —հետեւեալ պայմաններով։

Ծօդուածներն 1000 բառէ աւելի և 1500 բառէ պակաս պէտք է ըլլան և հրատարակուած՝ առաջարկութեանս երեւնալէն մինչև 1 (Ը. Ե.)։

Թուրքիոյ մէջ հրատարակուած որ և է Հայ լեզուաւ թերթի մը մէկ երեսուցած այսպիսի յօդուածներու լաւագոյնին հեղինակը պիտի ստանայ 10 ազգ. ոսկի։ Երկրորդ լաւագոյնը պիտի ստանայ 5 անգլ. ոսկի։ Երեք հատ երրորդ լաւագոյնները 3ական անգլ. ոսկի։ Երեք հատ չորրորդ լաւագոյնները 2ական անգլ. ոսկի։ Հինգ հատ հինգերորդ լաւագոյնները մէյ մէկ անգլ. ոսկի։

Որովհետեւ նպատակիս է կարելի եղածին չափ չատ թուալ յօդուածներ գրուած տեսնել թերթերու մէկ, որպէս զի ընթերցողները գոնէ մէկը կամ միւսը կարդան և եթէ մէկէն զազրելին թերթը միւսը ներգործէ իրենց, ուստի հետեւեալ կարգադրութիւնն ևս որոշուած է թերթերու համար։

Առաջին մրցանակն ստացող յօդուածն հրատարակող թերթը պիտի ստանայ 10 անգլ. ոսկի։ Երկրորդ մրցանակն ստացող յօդուածն հրատարակող թերթը պիտի ստանայ 5 անգլ. ոսկի, պայմանով որ՝

Առաջին 10 և 5 ոսկին ստացող թերթը կամ թերթերը՝ ի նորոյ հրատարակեն Ա. և Բ. մրցանակ ստացող յօդուածներըը, օր մը մէկը, օր մ՚ալ միւսը, (եթէ ուզեն՝ իրաւունք ունին ամբողջ 12 մրցանակ ստացող յօդուածներն ալ կարգաւ հրատարակելու։)

Երկրորդ 10 և 5 ոսկին ստացող թերթը կամ թերթերը պարտաւոր են ամբողջ 12 յօդուածներն ալ կարգաւ հրատարակելու։

Մրցանակ ստացող յօդուածագիրներն ազատ են անոչչտ իրենց ստացած գումարը բարեգործական հաստատութեան մը նուիրել, եթէ ուզեն, այնպէս որ այս նիւթին վրայ յօդուած գրող մը անպատճառ մրցանակ չահելու համար գրած չըլլար, եթէ նոյն իսկ մրցման դնէ իր յօդուածը կամ յօդուածները։ Մրցման դրուած և մրցանակ չստացած յօդուածներուն որո՛նք ըլլալն երբեք պիտի չերբատարակուին։ Գալով թերթերուն՝ անոնք ստացած գումարներուն փոխարէն կարօտ և արժանի համարած անձանց կամ հաստատութեանց բաւականապէս թերթ պիտի ղրկեն տարեկան կամ վեցամսեայ ինչպէս որ կ՚ուզեն, որոց գումարը՝ ըստ թերթին սովորական գնոյն 20, 15, 10 կամ 5 անգլ. ոսկւոյ չափ, ըստ պարագային կրնայ պատասխի որ միեւնոյն հեղինակին առանայ ամբողջ մրցանակները, ինչպէս միեւնոյն թերթին ստանայ թերթերու յատկացեալ ամբողջ գումարը։

Ծօդուածագիր մը որ կ՚ուզէ մրցման դնել իր յօդուածը, զայն պարտականագրեթերթէն օրինակ մը ղրկելու է H. S. Tavchandjian, New York հասցեով, և եթէ ծանկանուն առտագրուած է, բան իր անունն ևս յիշելով, որ միայն մրցանակը չստնալու պարտն պիտի հրատարակուի, այն ալ եթէ ինք կանխաւ առարկութիւն չի յայտներ առ այս։

Ուրիշ մրցանակի մ՚առթիւ տեսնելով որ իր զուր կարգ մը անհաճոյ մեղադրանաց և քննադատութեանց կ՚ենթարկուին քննիչ յանձնախումբի անդամոց անունները, ոչ գրուած է հրատարակութեան չալ այս անգամ քննիչ Յանձնախումբի անդամոց անունները։ Յանձնախումբն ինք պիտի յանձնէ իր որոշումն որ պիտի հաղորդուի Մաշխ, ուրկից գարձեալ այն թերթերը որոնք յօժար են ծանուցանել արդիւնքը՝ ազատ են արտատպել զայն, որու համար և կանխաւ չնորհակալութիւն յայտնելով, ինչպէս և Մաշխ, եթէ հաճի հրատարակել զայս և ժամանակին ալ մրցանակներու ցանկը, միաժամ

Ց. Ս. ԹԱՒՇԱՆՃԵԱՆ
(Մաշխ)

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՐԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

Աստաքազգիներս, իբրև Արմաշէ ամէնէն մօտակայ ժողովուրդ, սարին անգամ մը Մաշխ սկիզբէն մինչեւ սեպտեմբերի վերջերն անպատճառ դուրս կ՚նետուինք դէպ Սրմաչ, ձմեռուան տխուր տպաւորութիւններէն ազատելու և Բնութեան նորոգուած տեսարաններով ուժաւորելու համար։ Թուականէս իբր 30—35 տարիներ առաչ, երբ մեզ չէին գտած այնքան՝ Քաղաքակրթութեան ողկոյիտ ու բարերար պայմանները, երբեք չէինք զգար օդափոխութեան աղկախիկ կարեւորութիւնը, հապա փակուած կ՚մնայինք մեր տուներուն մէջ, ամառ թէ ձմեռ։ Աստազազգին հակառակ Բնութեան չնորհներուն, որով միշտ ունեցած է իր մօտ գետերու և լիճերու պատճառան և համեղ ջուրեր, երկար տաեն հորերու կրտու կաւտա գէշ ջուրեր խմած է։ Նոյնպես ոչխարի պատճառան միսը կեցած տաեն, գոմէշի անմարսելի միսեր կերած է։ Օդափոխութեան դէմ սա նախապաշարումն ունէին անոնք թէ իրենց բնակավայրերէն դուրս եկնող մարդիկ նախ արեւազուրկ կ՚ըլլային, յետոյ գիւղերու մէջ գտնուած ցեխերն ու թրիքները կ՚հիանդացնէին զիրենք, և ապա, տասնկ պզբաներու համար ֆօթ վաճառելը մեղք էր, ալխ.։ Ոչխարի միսին դէմ սա առարկութիւնն ունէին. ոչխարը՝ իբրև տկար կենդանի մը, ի՛նչ մնունդ պիտի ունենար, գոմէշի պէս ուժով կենդանիին միսն ուտելու էին որ անոր պէս ուժով ըլլային. ոչխարի միս ուտելով ոչխար ըլլալու չէին, հապա գոմէշին միսն ուտելով գոմէշ կըտրելու էին. այս էր ընդհանրապէս տիրող գաղափարն հին տաեն։ Լիճերու ջուրին դէմ ալ սա ծիծաղելի գաղափարն ունէին մեր հիները. յայտնի է թէ օրքան ետ երթանք այնքան կ՚բռնուինք բարեպաշտական հոսանքի մը, մանաւանդ թէ բարեպաշտութեան էն կարկառուն ձեւն ալ պահեցողութիւնն էր. չատեր օրղնուտ ու աղտոտ նկատելով չէին խմեր լիճերու ջուրէն, ամանք ալ —բարեպաշտ գասը— ձկնոտ ու օձաղ նկատելով չէին ուզեր

խմել, մեզ կ'համարէին մանաւանդ պանդ օրերը։ Ամէն կերպով չատ պատուական ջուր էր հորերու ջուրը, ամառը պաղ՝ իսկ ձմեռը տաք, և կարելի չէր համեմատութեան դնել ուրիշ ջուրերու հետ։ Այս կերպով հանրային դատաստանին կ'ենթարկուէին օդափոխութեան գացողները, տգէտ կոչուելով, ոչխարի միս ուտողները փափկանկաչ կոչուելով, լճեր ջուր խմողները ծէպը կոչուելով։ Բոլորն ալ կ'կոչուէին մանաւանդ անոնք, որ այդ ամէնուն հետ եթէ կարդային նաև ո՛ և է գիրք կամ թերթ և փորձէին միևնոյն ատեն մաքուր խօսիլ։ Սակայն վերջապէս, շնորհիւ քաղաքակրթութեան, անհետացան այս բոլոր ծիծաղելիութիւնները։ Մարդիկ խելամտեցան տակաւ և լաւ ապրելու պայմաններն հասկցան, կրցին որոշել հեռացնել անհրաժեշտը կարեւորէն ու կարեւորը՝ օգտակարէն։ Եւ հիմակ ամէն մարդ իր կարգին կ'փափաքի ու կ'ջանայ լաւ անցընել ամառը՝ ձմեռուան ցուրտին սաստկութեանց դիմանալու համար, և ձմեռը լաւ անանիլ՝ ամառուան տաքին ծանրութիւններուն տոկալու համար։

*** Սուրբ Յովհաննէս 25—30 տարու, կառապանութեան համար սահմանուած ճիւղ երկաթուղի մ'է, մաքուր ուլփ ու արթուն, սրտով զգայուն ու քաջ, բայց լեզուով և ականջով համր ու խուլ։ Այս է անոր կառապանները, որուն կառքը նստած կ'ճամբորդենք դէպ Արմաշ։ Կ'զարմանա՞ք, չէ՞։ Ցերեկուան 5 ու կէսն էր ժամը, երբ Սուրբ Յովհաննէս ձիերը կ'մտրակէր, դէպ արեւմուտք մղելով զանոնք։ Կառքերնիս —ոչ այնքան ընդարձակ— չարժուն մանկապարտէզի մը վիճակն ունէր, որովհետեւ իր մէջ ունէր 5-6 պզտիկներ, որք չարաճի պէս չարուած էին քանի մը մեծերու միջեւ։ Ժամ մը հանդարտ գնաց կառքերնիս ու կեցաւ յանկարծ։ Կառապաննիս, կարծես մէկէն ի մէկ հրամանաբեր փոխուած, երասանակն ու մտրակը ձեռքը, հետեւեալ պատգամը խօսեցաւ մեզի, կանգուն կեցած կառքին վրայ.—Իշա, հածադա, ադան հէդա ըդա՛ էճհա, ջէ՛ադան թաթա ընէ հա, վա-ա էհ անա՛ վա-ա էհ անա, ջէ՛ դը- թ-էյ ան-. հաաանա՞։ Թարգմանութիւն.—«Ինծի նայեցէք (ուշադրութիւն) հոն՝ ..., կառքը եթէ ծռի, հակառակ կողմը կախուէ, եթէ ոչ կառքը կ'դառնայ. — այդ պարագային — դուն ալ կախուէ, դուն ալ կախուէ (երկու ընկերն ակնարկելով), չէ՞ նէ տղաքներն կառքէն կ'իյնան, հասկցա՞ր»։ Խօսքերնիս չերկարելու համար ըսենք թէ մինչեւ վանքին ջաղացքը 25—30 անգամներ ճհամն լսեցինք, որովհետեւ սոսկալի ցեխոտ ու խորտուբորտ էր ճամբանիս։ Սուրբ Յովհաննէս իր ճամբորդ յաճախորդներուն հոգեբանն էր կարծես, աչքերնիս կ'նայէր, սրտերնիս կ'կարդար։ Եթէ քիչ մը աւելի խօսէինք կամ խնդայինք, իսկոյն կ'արգիլէր, ... «լռեցէք, կառքը կ'դառնայ»։ Ամէնէն յիշատակելի բանն այն եղաւ սակայն որ խիստ յարձակում մը կրեցինք ճամբուն մէջ մեր Սուրբ եղբօրմէն, որուն չբթունքներուն դամուած կատարեալ գերին էինք դարձած իրեն, մոռնալով մեր դիրքն ու պաշտօնը, որք բնաւ չէին ծառայեր մեր այն վիճակին՝ Աստուծոյ դաշտին, մացառին, անտառին ու լերան մէջ։ Պատճառը՝ երբ թէ մեր անհոգութիւնն եղած ըլլար, որով մեր աչքին առջեւ դարձաւ կառքը, կռնակին վրայ ինկող կենդանիի մը պէս, անիւներն ալ իբրեւ թեւեր եւ ոտքեր դէպ վեր ցցելով։ Բարեբախտաբար որևիցէ անվտանգ անցաւ։ Գիշերուան ժամը 2 1/2 ին հասանք վանքին ջաղացքը, ուր քիչ մը հանգչելէ յետոյ ջաղացպանին մարդասէր մէկ կարգադրութեան համեմատ անոր սպասաւոր Ցարութիւնին առաջնորդութեամբը ճամբայ ինկանք թափած թափթփած վիճակի մէջ։ «Աստուածամօր պոյէնե է սա» ըսելուն չմնաց Ցարութիւնին, լոյսերնիս մարեցաւ, կառքերնիս խրեցաւ ցեխին մէջ, ձիերն ինկան, մեք ինկանք և խեղճութիւննիս իր ծայր աստիճան վիճակին հասաւ։ Սուրբ սա անգամ սպասաւոր Ցարութիւնին հետ բռնուած, հրաման ըրաւ անոր որ գիշերուան մէջ երթայ և բոլոր գիւղացին բերէ իր կառքն ազատելու ու գիւղը տանելու համար. «Խո՞ւ ճէա- մաքա ադան Բաւ-Բա ընա ջհաա՞ դա, դա Բէ փէջէ։» «Ի՞նչ գէշ մարդ ես, կառքը խրած է, չե՞ս տեսներ գնա գիւղացին հոս բեր»։ Վերջապէս Ցարութիւն մեր սիրոյն համար ըրած իր անձնուէր բազում ծառայութիւններէն վերջ, գնաց մէկ երկու գիւղացիներու հետ զոյգ մը գամէշ բերաւ, որոնցմով կառքերնիս և մեք գիւղին գլուխը հասանք Ցարութիւնին տանն մօտ, ուր իջեւանեցանք գիշերը, և չենք գիտեր թէ ինչպէս փառեցանք հոն ու գիշերուան մնացորդ մասը լրացուցինք։ Սա գիտենք թէ հետեւեալ օրը ժամը 2ն էր, երբ անկողինէս ելանք։

ՍԻՐԱՔ ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Թայմզի Բարիզեան թղթակիցը Մայիս 16 թուով կ'հեռագրէ.—Բօբ և Ֆէյըր կարտինալներուն ներկայութիւնն ի Մէց և գերման կայսեր ու կարտինալ Քօբի բանախօսութիւնները մեծ հետաքրքրութիւն պատճառեցին հոս։ Երեսփ. Ժողովին, ինչպէս նաև մէկ քանի քաղաքական չրջանակներու մէջ մասամբ մտադրութիւն կար անհարկի կարեւորութիւն ընծայել եղածներուն։ Վիլհելմ Բ.ի, Երուսաղէմի Ս. Գերեզմանի պատուանշանն ընդունած պահուն խօսած ճառն ապացոյց մը կ'նկատուի թէ Մէցի մէջ երկու ակնաւոր գերման եկեղեցականներու ներկայութիւնն եպիսկոպոսական երախտագիտութեան պարզ նշան մը չէ կայսեր նորհին փոխան։ Չի կարծուիր որ Վիլհելմ կայսրը մտադիր ըլլայ իր կրօնական քաղաքականութեան մէջ յանկարծակի գործունէութիւն ցոյց տալ. բայց ըսողներ կան թէ գերման վեհապետն ամէն ժամանակէ աւելի հիմա համոզուած է որ գերման չահերուն պաշտպանութեան համար պէտք է Գերմանիա ստանձնէ Մ. Արեւելքի Քրիստոնէից պաշտպանութիւնը։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ գահաժառանգին ամուսնութեան առթիւ ֆրանսական պատուիրակութեան մը Պերլին ղրկուելուն վրայ Լօքալ Անցայկէր հետեւեալը կ'գրէ.— «Մեծ գոհունակութեամբ պիտի ընդունուի Գերմանիոյ մէջ այն լուրը թէ Ֆրանսայի Նախարարաց Խորհուրդն որոշեց յատուկ պատուիրակութիւն մը ղրկել Պերլին, ներկայ ըլլալու համար գահաժառանգին հարսանեկան հանդէսին, զի այս լուրը ցոյց կուտայ որ Մ. Ռուվիէ և միւս նախարարք կ'ուզեն բարւոք յարաբերութիւն մշակել Գերմանիոյ հետ։ Իրաւ է որ, միւս կողմէ, պէտք չէ նաև մոռնալ թէ գերման վեհապետական գերդաստանին և ազգին հանդէպ եղած այս համակրական արտայայտութիւնը բնաւ ազդեցութիւն չի կրնար ունենալ առկախ խնդիրներու կարգադրման վրայ։» Լօքալ Անցայկէր կ'հերքէ ֆրանսական լրագրի մը տուած այն լուրը թէ իտալական կառավարութիւնը խորհուրդ տուաւ Ֆրանսայի որ պատուիրակութիւն մը ղրկէ Պերլին, գերման գահաժառանգին ամուսնութեան առթիւ։

Ընկերվարական Ֆորվէրց կ'գրէ. — «Գերման կայսերական գերդաստանին մէջ կատարուած ամուսնութեան մ'առթիւ ֆրանսական հանդիսաւոր պատուիրակութեան մը Պերլին ղրկուիլը ֆրանսական նորութիւն մը պիտի ըլլայ, որ առաջին անգամ անհաւատալի պիտի թուի։ Եթէ սակայն այս լուրն հաստատուի, ուրեմն պիտի հասկցուի որ արտաքին քաղաքականութեան մէջ Ֆրանսա գերման տոհմին քմայքներուն կ'հետեւի։ Թերեւս Բարիզի մէջ այնպէս կ'երեւակայեն թէ մարոքեան խնդրոյն այս կնճռոտութեանց ժամանակ, այսպիսի կամայական միջոցներով կարելի պիտի ըլլայ արտաքին քաղաքական խնդիրներու մէջ կարգադրութիւններ ընել։» Պերլինի միւս թերթերը լուրը միայն կուտան, առանց ո՛ և է մեկնութեան։

*** Պերլինի մէջ այժմ մեծ լուացք կայ. յիշատակարան—արձաններու լուացք։ Գերմանիոյ մայրաքաղաքին հրապարակներուն և պողոտաներուն գլխաւոր զարդարանքը կազմող մարմարէ կամ այլ մետաղէ կանգնուած բազմաթիւ արձանները կ'լուան, ինչ որ բազմածախս բայց կարեւոր գործ մ'է։ Բարիզէր հրապարակին մէջ ալ մեծ գործունէութիւն կայ. Վիլհէլմ Ա.ի օրով, Ունդըր տէն Լինտըն պողոտային հարաւակողմը ոսկեզօծով յատակուած չէր զի ծերունի վեհապետը չէր սիրած այդ նորագիւտ ծեփումը. մանաւանդ թէ Պերլինի կառապաններն ալ չատ նեղութիւն կ'քաշէին, մանաւորաբար անձրեւոտ օրերուն, իրենց ձիերը ոսկեզօծին վրայէն առանց սահելու քալեցնելու։ Ուստի Վիլհէլմ Ա.ի կամքին համաձայն առաջուան վիճակին մէջ քարայատակ պահուած էր Բարիզէր հրապարակը, որ ամբողջ Պերլինի գլխաւոր և խնամեալ հրապարակն է։ Բայց այժմ գործաւորք գիշեր ցերեկ կ'աշխատին ոսկեզօծով յատակել զայն որպէսզի չուտով կարելի ըլլայ սկսիլ գահաժառանգ իշխանուհւոյն հանդիսաւոր ընդունելութեան պատրաստութիւնները։ Թէպէտ զարդարման ծրագիրը չյայտնուեցաւ դեռ, բայց հետաքրքիրներ յաջողած են ձեռք անցընել անոր մանրամասնութիւններէն մէկ քանին։ Կ'ըսուի թէ հրապարակին աջ ու ձախ կողմերը բեմեր պիտի չինուին, երկայն ու ծաղկազարդ սիւներ ու կամարներ պիտի կանգնուին և ասոնցմէ աւելի բարձր օդին մէջ, ոսկեղէն արծիւ՝ որ Պերլինի զինանչանն է, գահաժառանգին և իշխանուհւոյն վրայ հոտաւէտ վարդեր պիտի սփռեն։

*** Բանի՞ մօտենայ Գերմանիոյ գահաժառանգ իշխանուհւոյն Պերլին մտնելու օրը, այնչափ կ'աճի Պերլինի բնակչաց մանաւանդ իգական սեռի դասուն ուրախութիւնը. վերջին մէկ քանի օրուան մէջ 55,000է աւելի անձինք արուեստագիտական միւզէօնի բակը գացին տեսնելու համար երկայն քղանցաւոր չրջազգեստը զոր գահաժառանգ իշխանին Վեհափառ ծնողքը պիտի նուիրեն իրենց իշխանուհի հարսին։

ՊԵԼՃԻՈՅ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ.— Պելճիոյ անկախութեան 75րդ տարեդարձի հանդէսին առթիւ Պէլժ Մաթէնը կ'գրագէ այն անօրինակ մեծ զարգացմամբ զոր այս փոքր Տէրութիւնն իրագործեց համեմատաբար քիչ ատենուան մէջ։ Բնակչաց թիւն որ 1830ին երեք միլիոն էր այժմ եօթ միլիոնի բարձրացած է։ Եւ ասոնց ամենքն ալ անմնան գործունէութեամբ և կորովով տոգորուած անձեր են։ Իրենց ձեռքերն երբեք չեն դադրիր գործելէ, որով աւելցած է ազգային հարստութիւնն և Պելճիոյ կարեւորութիւնն իբրև կեդրոն Եւրոպայի ճարտարագործութեան և առեւտուրին։ Պելճիոյ մէջ 24,000 մեքենաներ կը չարժեն ամէն օր իրենց անիւներն և 1,633,000 ձիու ոյժ կ'արտադրեն։ 33,000 ճարտարագործ հաստատութեանց մէջ 800 հազար գործաւորաց բանակ մը կ'աշխատի, և այս ալ 29,000 քառակուսի քիլոմեթր տեղի վրայ։ Պելճիոյ իբր ճարտարական երկիր ունեցած յառաջդիմութիւնն անօրինակ մեծ է առեւտուրի տեսակէտով։ Պելճիոյ արտաքին առեւտուրը 1835ին 300 միլիոն ֆրանք էր. իսկ այսօր, 4 միլիառ 600 միլիոն ֆր.ի հասած է։ Եւրոպայի մեծ երկիրներէն երեքը, այսինքն Աւստրիա-Հունգարիա, Իտալիա և մեծատարածն Ռուսիա չունին այնչափ արտածում, որչափ ունի Պելճիա։

ՀՕԿԱՑ ԽՆԴՐԱԳԻՐ ՄԸ.— Անգլիոյ չնասէրներն այնչափ բազմացած են, որ անցեալ օր Երեսփ. Ժողովին խնդրագիր մը ներկայացուցին չուներու պաշտպանութեան յատուկ նոր օրէնքի մը հաստատման խնդրոյն համար։ Այս խնդրագիր 180,000 ստորագրութիւն կ'կրէ և կ'կշռէ մէկ կէնդինար։

ԼՈՒՑԿԻԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ.—Զուիցերիայէն կ'հեռագրեն առ Թայմզ. — Պէրնի Գործաւորաց Պաշտպան Ընկերութեան միջազգային համաժողովն անցեալ Գշ. հետեւեալ որոշումները քուէարկեց։ Ա. 1911 յունուար 1 էն սկսեալ արգիլուած է սպիտակ ֆօսֆօր պարունակող լուցկիներու չինութիւնը, ներածումն և առեւտուրը։ Բ. Այս մասին հաւանութեան գեկոյցները պէտք է տրուին ամէնէն ուշ մինչեւ 1907 Դեկտ. 31։ Գ. 1907 Դեկտ. 31էն առաջ Ճաբոնի կառավարութեան ալ հրաւէր պիտի ըլլայ ներկայ պայմանագրին հաւանութիւն յայտնելու։ Դ. Այս պայմանագիրն այն ատեն պիտի գործադրուի, երբ Համաժողովին մէջ ներկայացուած ազգերը, ինչպէս նաեւ Ճաբոն ընդունին զայն։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Մով. Ռօժտեսդվենսքիի դէպ յառաջխաղացման ակներեւ վարանումը բացատրուած է այն յօդուածին մէջ, զոր գրեց ծովային մասնագէտ մը՝ թշնամի տորմիղներուն կազմութեան և յառաջիկայ պատահականութեանց նկատմամբ խնամոտ ուսումնասիրութիւն մ'ընելով։ Ճշմարիտ է որ մեր այս մասնագէտին կարծիքով, երբ ընդհանուր ակնարկ մը նետենք թշնամի ոյժերուն նիւթական պայմաններուն վրայ, Ռօժտեսդվենսքի չատ գերազանց է իր թշնամիներէն։ Անիկա իր տրամադրութեան տակ ունի աւելի մեծ թիւով զրահաւորներ, թեթեւական առաւելութիւն մը, որուն արժէքն ոչ մէկ ծովային մարդ կրնայ ուրանալ։ Գալով խոշորագոյն ռումբեր արձակող թնդանօթներուն, մասամբ ետ կ'մնայ թշնամիէն, բայց միւս կողմէ Ռօժտեսդվենսքի կ'երեւայ թէ ունի աւելի նորատեսակ խոշոր թնդանօթներ, այնպէս որ, թէպէտ երկու կողմերուն թնդանօթներուն ոյժը հաւասար կ'թուի մօտաւորապէս, բայց նորէն առաւելութիւնն իր կողմն է։ Ռօժտեսդվենսքիի զրահապատ յածանաւերը, նոյն իսկ Վլատիվօստօքէն մեկնիլը զրուցուած Կրօմպոյն ու Ռոսիան ալ հաշուելով, կարելի չէ բաղդատութեան դնել Մով. Թօկոյի սքանչելի յածանաւերու նաւաբաժնին հետ, բայց հակառակ Օգոստոս 10ի նաւամարտին, տակաւին փորձի կարօտ է սա խնդիրը թէ զրահապատ յածանաւերը կրնա՞ն բուն զրահաւորներու դէմ ելնել գերկընդդիմ կերպով մը պահուն, ինչպէս մեր թղթակիցը կ'կարծէ թէ պիտի ըլլայ յառաջիկայ նաւամարտը։ Այլ սակայն Ռօժտեսդվենսքի պէտք է լաւ գիտնայ թէ յաղթութիւնը միայն նիւթական տարրերու վրայ չի կայանար, և հաւանօրէն կ'զգայ որ այն ամէն բարոյական ձիրքերու մասին որք պահանջելի են նաւազէ մը՝ իր 10,200 սպայք և նաւազք զուգակշիռ չեն Թօկոյի հրամանին տակ գործող 13,500 սպաներուն և նաւազներուն։ Ճաբոնցիք կուիւ կ'մտնեն՝ ծովու և ցամաքի վրայ անխախտօրէն յաղթութիւն տանելու աւանդութեամբը խանդավառուած, և ունին իրենց անձին ու հրամատարներուն վրայ վստահութիւն մը զոր այդ աւանդութիւնը կ'ներչնչէ իրենց։ Ահա այս փորձ մարտիկներուն դէմ է որ ռուս հրամատարը պիտի ճակատեցնէ իր նաւազները, որք մեծ մասամբ բաղկացած են ծովու անվարժ երկրագործներէ, զորս Պալթիկի ափերէն ժողվելով բերաւ մինչեւ Հնդկական Ովկիանոս։ Ռօժտեսդվենսքի լաւ գիտէ թէ իր ձեռքն է Ռուսիոյ բախտը՝ իբր Ծայր Արեւելեան տէրութիւն։ Եթէ յաղթուի, կորուստն անդարմանելի պիտի ըլլայ, որովհետեւ հազարաւոր մղոններով տարածութեան մը վրայ միակ ապաւէն մը ունի՝ Վլատիվօստօքը, և Ճաբոնցիք կա՛մ թող չպիտի տան որ հոն երթայ և կամ ներսը պիտի փակեն զինքը։ Ռուս ծովակալին կացութիւնը լաւագոյն չպիտի ըլլայ, եթէ կիսկատար յաղթութիւն մը չահի։ Հաւանական չի թուիր որ Ռօժտեսդվենսքի հարկադրէ Մով. Թօկօն կանխահաս կռուի մը բռնուելու իրեն հետ, որով, ընդհանուր նաւամարտը, եթէ երբէք տեղի ունենայ, Ճաբոնի մերձականները պիտի մղուի։ Այս պարագային Ճաբոնցիներն իբր կէս երկոտանեակ լաւ պաշտպանուած խարիսխներ պիտի ունենան, զորս ըստ կամս պիտի ընտրեն, նաւամարտի պահուն կրած կորուստնին դարմանելու համար, մինչդեռ Ռօժտեսդվենսքի միմիայն Վլատիվօստօք ունի, և տարակուսելի է որ իր խաթարեալ մարտանաւերով կարենայ այդ կայանը ժամանել։ Այլեւս հասած է այնպիսի կէտ մը, ուր պիտի տայ կենսական և անդառնալի որոշում մը. իր նպատակակէտ ընտրած կայանը ժամանելու համար կա՛մ արեւելեան և կամ արեւմտեան ճամբան պիտի ընտրէ. իր վարանումէն ինչ հետեւութիւն որ ալ հանենք, զարմանալի չէ երբ կուիւ մտնելէ առաջ կանգ կ'առնէ։ Տարակոյս չկայ բնաւ թէ նաւամարտն ուր որ ալ մղուի, ահեղ պիտի ըլլայ։ Բայց կրնանք երկբայիլ թէ նաւամարտ մը տեղի պիտի ունենա՞յ երբէք։ Անտարակոյս ողջամիտ ռազմագիտութիւնը կ'պահանջէ որ Ռօժտեսդվենսքի նաւամարտի մղէ իր թշնամին, բայց ինչպէս իր նախորդները փորձեցին Բորդ Արթուրի խաղաղիկ անկիւնը քաշուիլ, ինքն ալ կրնայ փորձուիլ Վլատիվօստօքի երեւութապէս ապահով հանգրուանը ապաստանելու։ Եթէ իրօք այս փորձութենէն հրապուրուի, թերեւս Թօկօ թող տայ զայն որ հոն երթայ, և կամ թերեւս ռուս ծովակալը յաջողի ճողոպրիլ իր աչալուրջ թշնամիին հսկողութենէն, չնորհիւ այն թանձր մառախուղին, որ յառաջիկայ չաբաթներուն կ'տիրէ իր անցնելիք ծովերուն վրայ։

(The Times.)

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՅԱՌԱՋԽԱՂԱՑՈՒՄԸ.—Տէյլի Թէլէկրաֆ Մայիս 17ի խմբագրականին մէջ կ'ըսէ. — Մեր Թօքիոյի մասնաւոր թղթակցին հեռագիրը, զոր ստորև կ'հրատարակենք, կ'հաստատէ Բեդերսպուրկէն հասած այն լուրը թէ Ճաբոնցիք Վլատիվօստօքի և Խարպինի երկաթուղւոյն դէմ կ'քալեն Հիւսիսային Բորէայի ճամբով։ Մեր թղթակիցը կ'ըսէ նաև թէ Բօսիէտի ծովախորչին մէջ Ռուսք կ'ամրանան «Ճաբոնական բանակին յառաջխաղացման պատճառաւ։» Բեդերսպուրկէն հասած հեռագրին համաձայն ճաբոնական Զ. Զօրաբանակէն երեք կիսաբաժիններ Զօր. Հասեկավայի հրամանատարութեամբ, մէկ քանի չաբաթ առաջ Կէնսան ցամաք հանուեցան, հաւանօրէն ճիշդ այն միջոցներուն երբ Կէնսանի նաւահանգիստին մէջ զինուորական վարչութիւն հրատարակուեցաւ. աւելորդ է ըսել որ Ռուսաց մտահոգութիւն պատճառողը ճաբոնական այս զօրաբանակն է այժմ։ Դարձեալ Բեդերսպուրկի հեռագրին համաձայն, երբ Զօր. Հասեկավայի Զ. Զօրաբաժինն և եօթներորդն ալ ամբողջանայ, Ճաբոնցիք պիտի ունենան 600,000է աւելի զօրք, 2,000 թնդանօթներով։ Հետեւաբար, եթէ ճիշդ է Նովոյէ Վրեմիայի պատերազմական թղթակցին այն լուրը թէ միայն 320,000 ճաբոնական զօրքեր ճակատած են Զօր. Լինիեւիչի դէմ, Շանկչուն—Քիրին ճամբուն վրայ, ուրեմն Զօր. Օեամա 300,000ի չափ զօրք ունի Վլատիվօստօքի կամ ուրիշ կէտերու վրայ յարձակելու պատրաստ։

*** (Աւստրիկ Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակցին հեռագիրը.) Թօքիօ, Մայիս 16. — Հիւսիսային Բորէայի մէջ մեծ գործունէութիւն ցոյց կ'տրուի։ Զօրս հազար ռուս զինուորներ անցան Դումէն գետը, և իրենց յառաջապահները Քիլժուի առջեւ կը գտնուին։ Վլատիվօստօքի բացերը մերթ ընդ մերթ թորփիլանաւեր կ'տեսնուին։ Ռուսք ամրացուցին Բօսիէտի ծովախորշը, ճաբոնական յառաջխաղացման պատճառաւ, բայց դեռ հանդարտութիւն կ'տիրէ։ Զկնորսաց կղզիներուն մէջ Ճաբոնցիք գործնականապէս ցոյց կուտան իրենց հայրենասիրութիւնը։ Բազմաթիւ կիներ յանձն առին կղզիներուն մէջ մնալ և ծառայել իբր հիւանդապահուհի. 200 հոգիներ ալ արտօնութիւն խնդրեցին կամաւոր ջոկատ մը կազմելու։ Պաչարի մթերքն աւելցաւ, և ուտելեաց գինը չատ քիչ բարձրացաւ։

ՌՈՒՍԱՑ ՅՈՒՍԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆԸ.—Թայմզի Բեդերսպուրկեան թղթակիցը Մայիս 16 թուով կ'հեռագրէ.—Բեդերսպուրկի նաւային չրջանակներուն մէջ մեծ հետաքրքրութիւն պատճառած է նաւապետ Մահանի Թայմզի մէջ հրատարակած յօդուածը։ Նաւային Սպայակոյտի անդամներէն մին ըսաւ թէ Ռօժտեսդվենսքիէն սպասուած մեծագոյն գործն է Վլատիվօստօք հասնիլ, իր տորմիղին մէկ մասը միայն վտանգելով։ Սպայակոյտի անդամ ծովակալը ռուսաց յաջողութեան վրայ յոյս չունի, և բացէ ի բաց կ'խոստովանի որ թշնամի նաւատորմերուն ոչ—համեմատական վիճակը չատ ուշագրաւ է և աւելի աչքի պիտի զարնէ երբ ռուսական խառն ի խուռն տարասեռ Արմատան դէպ հիւսիս յառաջանայ։ Այս յայտարարութիւնները կ'հաստատեն այն խնամով պատրաստուած ու մանրամասն ցուցակները, զորս հրատարակեց այսօր, նաւապետ Քլատօ՝ թշնամի տորմիղներուն յարաբերական ոյժին վրայ գաղափար մը տալու համար։ Քլատօ ցոյց կուտայ թէ զրահապատ մարտանաւերուն համագումար ոյժն է, ճաբոնականը՝ 144,000 թոնօ, իսկ ռուսականը՝ Վլատիվօստօքի տորմիղն ալ հաշուելով՝ 120,000 թոնօ։ Տասներկու ինչէզնոց թնդանօթներէն Ռուսք ունին 26 հատ, իսկ Ճաբոնցիք՝ 24։ Տասն ինչէզնոցներէն Ռուսք ունին 15, Ճաբոնցիք՝ մէկ հատ։ Իսկ 8 ինչէզնոցներէն Ռուսք՝ 18 և Ճաբոնցիք 37 հատ ունին։ Իսկ աւելի փոքր թնդանօթներէն Ճաբոնցիք Ռուսաց կրկինն ունին։ Բաց աստի նաւապետ Քլատօ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ ճաբոնական մարտանաւերուն արագութեան և համասեռութեան. այս մասին Ճաբոնցիք անհունօրէն գերազանց են։

*** Ծովակալ Նեպոգաթովի ... որուն համար ըսուեցաւ թէ Ռուս Դ. Նաւաբաժնին հրամանատար պիտի անուանուի, այս մասին բան մը չի գիտեր տակաւին։ Դ. Նաւաբաժնին մեկնման թուականը չատ հեռաւոր է։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ԽՕՍՔԵՐՆ ԵՒ ՌՈՒՍ ՄԱՄՈՒԼԸ.— Ռուս Մամուլը կը զբաղի վերջերս Վիլհէլմ կայսեր խօսած ճառերով, որոց մէջ ակնարկութիւններ կային ռուս բանակին նկատմամբ։ Նովոյէ Վրեմիա կ'ըսէ.—«Վիլհէլմ կայսեր խօսքերն այլ և այլ կերպով կը ներկայացուին. հետեւաբար լաւ կ'ըլլայ սպասել անոնց բուն բնագրին, Վիլհէլմ կայսր լաւ քննադատ մ'է, հետեւաբար, հարկ է մեծ ուշադրութիւն ընծայել իր դիտողութիւններուն, քանի որ պատերազմն երկար պիտի տեւէ, և կրնանք օգուտ քաղել իր ըրած դիտողութիւններէն։ Առաջին ակնարկով, գերման կայսեր խօսքերը ծանր կ'թուին։ Սակայն Վիլհէլմ Բ. կատարելապէս իրաւունք կ'ունենար, երբ իր խօսքերը սահմանաւորած ըլլար բարձրաստիճան սպաներու համար։ Ռուսք կ'գրէ.—«Միթէ կ'ըլլայ ենթադրել թէ Վիլհէլմ կայսր ուզած ըլլայ Ռուսիան թշնամանել։ Յայտնի է որ Վիլհէլմ Բ. չատ բարակ չի նայեր իր բացատրութիւններուն մէջ, և չիտակ բառը կ'գործածէ անկեղծ։ Սակայն ինք այդ խօսքերը զրուցած ժամանակ, մեր բանակէն աւելի, իր իսկ բանակն ունի աչքի առջեւ։ Թէև ծանր կ'թուի Վիլհէլմ կայսեր դիտողութիւնը, բայց կ'մաղթենք որ բարւոքում մը յառաջ բերեն անոնք մեր սպաներուն մէջ։ Երանի թէ անոնք պատճառ մ'ըլլան որ ռուս բանակին սպաներն հրաժարին իրենց զեղխ ու չուայտ կեանքէն։»

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ, Մայիս 20.— (Պօլիտիքէն).— Բեքինէ կ'հեռագրուի Բեդերսպուրկի հեռագր. գործակալութեան թէ տեղւոյն ռուս գործակատարը ծանուցեր է չինական կառավարութեան որ Ռուս կառավարութիւնը լուր առաւ թէ Ճաբոնցիք մտադիր են Բորէայի Կայսրը Ճաբոն տանիլ, հակառակ Սիմոնոզէքիի դաշնագրին, որ կ'երաշխաւորէ Բորէայի անկախութիւնը։ Ռուս կառավարութիւնն համիմաստ ծանուցագիր մ'ուղղեց նաև բոլոր Տէրութեանց։

ԹՕՔԻՕ, 20.—(Պօլիտիքէն).—Բացարձակապէս անհիմն է ռուսական աղբիւրէ ծագում առած այն լուրը թէ Ճաբոնցիք մտադիր են Ճաբոն տանիլ Բորէայի կայսրը։

ԼՈՆՏՈՆ, 20.—Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Տէյլի Թէլէկրաֆի. — Ճաբոնական բանակին ձախ թեւին յառաջապահներն յարձակեցան թշնամիին վրայ Ցինքիադունէ և Հօֆյացուէ 20 մղոն հեռու դէպ հիւսիս—արեւելք, և զայն ետ մղեցին։» Հեռագիրը կ'ըսէ նաև թէ երկու թշնամի բանակներն այժմ սերտ չփման մէջ են։ Բորէայի հիւսիսակողմը գրուող Ռուսներուն խարիսխն է Նովոքիեվսքոյէ։— Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Թայմզի թէ մանչուրեան ռազմադաշտէն հասած լուրերէ կ'հասկցուի որ մօտերս մեծ ճակատամարտ մը տեղի պիտի ունենայ։ Ռուսք դիրք գրաւած են Եռզոյէնէ 48 մղոն հեռու կէտէ մը մինչեւ Հէյլոնսիան։ Ճաբոնցիք երեք թեւերու բաժնուած յառաջ կ'խաղան։

ԼՈՆՏՈՆ, 20.— Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Ռէօյթէրի.—«Հետեւակազօրքերէ, հեծելազօրքերէ և հրետանիէ բաղկացեալ ռուս երեք թեւեր երկաթուղիի գծին մօտէն դէպ ի հարաւ կ'յառաջանային, բայց Ճաբոնցիք զանոնք դէպի հիւսիս ետ մղեցին կուիւէ մը վերջ։ Նոյն պահուն 4500 ռուս հեծելազօրքեր յարձակեցան Լիաոհոյի աջ եզերքին վրայ, Բանսին պատերազմական հիւանդանոցին դէմ, բայց ետ մղուեցան Ճաբոնցւոց կողմէ, որոնք ծանր կորուստ տուին Ռուսներուն։

ԼՈՆՏՈՆ, 20.—Սէնթրըլ Նէյզի Թօքիոյի թղթակիցը կ'հեռագրէ.—«Տեսակցութիւն մ'ունեցայ ճաբոնցի բարձրաստիճան անձնաւորութեան մը հետ, ֆրանքօ-ճաբոնական միջադէպին վրայ. այդ անձնաւորութիւն հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ ինծ այս խնդրոյն մասին.—Ծովակալ Ռօժտեսդվենսքիի նաւատորմին ֆրանսական ջուրերուն մէջ մնալուն վրայ ֆրանսական կառավարութեան տուած բացատրութիւններովը միայն գոհ չի կրնար ըլլալ Ճաբոն, որքան ալ հաշտարար ոգի ունենայ։ Ֆրանսական կառավարութիւնն իր տուած այդ բացատրութիւններով մերժեց ընդունիլ չէզոքութեան մասին թէ՝ բերանացի և թէ գրաւոր կերպով ճաբոնական կառավարութեան բրած ինչ ինչ առարկութիւնները։ Ճաբոն կ'պնդէր մանաւանդ սա կէտին վրայ թէ ռուս նաւատորմը կանգ առած է չէզոք ջուրերուն մէջ և պարէնաւորուած է։ Դիւանագիտական վէճը միշտ բաց պիտի մնայ, նոյն իսկ եթէ ասկից վերջ յարգուին չէզոքութեան կանոնները։ Ճաբոն չի կրնար անխկատ թողուլ ռուս նաւատորմին արարքները։ Ըստ որում ռուս նաւատորմին ընթացքը նախընթաց օրինակ մը կ'կազմէ, Ճաբոն օգուտ պիտի քաղէ ասկից և միջոցներ ձեռք պիտի առնէ իր իրաւանց և չահերուն պաշտպանութեան համար։»

ԼՈՆՏՈՆ, 20.—Սթանտարդ խօսելով ճաբոնցի բարձրաստիճան անձնաւորութեան խօսքերուն վրայ, կ'ըսէ թէ առանց չափազանց դրդուելու վիճակ մը ցոյց կուտան, և յոյս կ'յայտնէ որ այս խօսքեր հետեւանք պիտի չունենան։ Սթանտարդ կ'յայտարարէ թէ պէտք է փակել նկատել ֆրանքօ-ճաբոնական միջադէպը, և անօգուտ կ'ըլլայ նորէն վերարծարծել զայն, եթէ նոր դէպք մը չպատահի։

ԼՈՆՏՈՆ, 20.—Մուգտէնէ կ'հեռագրուի թէ ճակատամարտ սկսաւ Ռուսաց աջ թեւին վրայ։ Զօր. Նօկի ստիպեց Ռուսներն որ ետ քաշուին, և յաջողեցաւ մէկ քանի դիրքեր գրաւել։ Ամբողջ գծին վրայ ճակատամարտ պիտի մղուի մօտերս։ Սէուլէ կ'հեռագրուի թէ Դումէնէ եօթը քիլօմէթր դէպ հարաւ Զէնղինկի մօտ կուիւ մը տեղի ունեցաւ. Ռուսներէն 50 հոգի մեռան և 75 հոգի վիրաւորուեցան։ Ռուս զօրքերն ետ քաշուեցան։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 20.—Կունչուլինէ կը հեռագրուի թէ Զօր. Լինիեւիչ որոշեց ընդդիմանալ Ճաբոնցւոց յառաջխաղացումին, և այլ և այլ կէտերու վրայ զօրաւոր ամրութիւններ կ'հաստատէ։ Ռուս բանակին ճակատը 25 վերստ երկարութիւն ունի։ Պաշտօնապէս կ'յայտարարուի թէ Ցարն որոշեց ցիտոին կէտ չարունակել պատերազմը, մինչեւ որ Ծայր. Արեւելքի մէջ Ռուսիոյ չահերն ապահովուին։

ԼՈՆՏՈՆ, 20.—Բեքինէ կ'հեռագրուի թէ Գերման կառավարութիւնն ոչ պաշտօնապէս խնդրեց չինական կառավարութենէն որ Շանդունկի մէջ ընդարձակուին Գերմանացիներուն վայելած առանձնաշնորհումները, և Հայչու նաւահանգիստը թողուի Գերմանիոյ։ Գերմանիոյ գործածած լեզուն չատ խիստ է, և այնպէս կը կարծուի թէ չինական կառավարութիւնն ի վերջոյ պիտի ստիպուի տեղի տալ, եթէ Գերմանիա պնդէ իր պահանջումներուն վրայ։

ԼՈՆՏՈՆ, 20.—Ուաշինկթընէ կ'հեռագրուի Սէնթրըլ Նէյզի թէ Մ. Նահանգաց ծովային նախարար Մր. Մօրդըն այսօր հրաժարեցաւ։

ԴԱՆՃԻԿ, 20.—Միւնխենի համալսարանին քաղաքային տնտեսագիտութեան բրօֆէսէօր Մ. Վիրդ և Միջերկրականի գերման ընկերութեան երկու անդամներ Գազապլանքա մեկնեցան տնտեսագիտական տեսակէտով ուսումնասիրելու համար այն կողմերը.—Ֆասի ֆրանս. դեսպանն ամսոյս 21ին մեծ հացկերոյթ մը պիտի տայ ի պատիւ Տէր և Տիկին Դադէնպախի ու գերման պատուիրակութեան անդամներուն։—Հավասէ կ'ծանուցանէ թէ անգլիական պատուիրակութիւնը բազմաթիւ հետեւորդներու հետ այսօր կէս օրէ վերջ Ֆասը մեկնեցաւ։

ԲԱՐԻԶ, 20.— Սայկօնէ կ'հեռագրուի Հավասի.—Մով. Ժօնքիէր այսօր կէչէն յածանաւով անծանօթ վայր մը մեկնեցաւ Սայկօնէ։

ՉԷԹԻՆԻԷ, 20.—Մոնթէնէկրոյի Նիքօլա իշխանը Պերլին մեկնեցաւ այցելելու համար Վիլհէլմ կայսեր։

ԼԻԲԱՒ, 20.—Բեդերսպուրկի հեռագր. գործակալութիւնը կ'ծանուցանէ.—Ի ներկայութեան մեծ ծովակալ եւ ռուս նաւատորմին վերին հրամանատար մեծ—դուքս Նիքօլա Ալեքսիսի, որ կ'գտնուէր Իմբէրադոր Ալէքսանտր Բ. զրահաւորին մէջ, ռուս դրօչ պարզուեցաւ 11 նոր փոխադրանաւի վրայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԸ

Գոլաչինի (Գոսովա) գայմագամ անուանուեցաւ Կայս. քաղաքային վարժարանէն ընթացաւարտ Սիւլէյման էֆ., որ նոյն նահանգին մէջ կ'պաշտօնավարէր։

Սանճաքի աստիճան տրուեցաւ Շըրայի պաշտօնաթուղթերու դիւանին Տնօրէն Սիւլէյման Ֆէհմի էֆ.ի։ Ա. Մէճիտիէ պատուանչան տրուեցաւ Եօզղատի կառավարիչ Հիւսէյին Քէնան փաչայի։ Գ. Օսմանիէ՝ Շապին Գարահիսարի հաշուակալ Խալիլ Հիլմի էֆ.ի։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ.—Վիեննայէ կ'գրուի Մայիս 18 թուով. — «Պոլսոյ աւստրիական դեսպան Պառոն Քալիչէ, որ արձակուրդով հոս եկաւ, այցելեց առեւտրական նախարար Ֆոն Գալի։ Դեսպանը մինչեւ 14 օր պիտի դառնայ Պոլիս։ Պառոն Քալիչէ այսօր կէս օրէ վերջ տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարար կոմս Կոլուխովսքիի հետ։ Բանակցութիւններ կ'կատարուին մօտերս առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար Թուրքիոյ հետ. Պառոն Քալիչէ այս մասին տեսակցեցաւ առեւտրական նախարար Ֆոն Գալի հետ։»

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Սև Լերան գործակատար Մ. Մաթանովիչ Շաբաթ օր տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաչայի հետ։—Ռումէն դեսպանատան Ա. քարտուղարը, Շբ. օր իր հետ ունենալով Մանաստըրի հիւպատոս Մ. Գոնդզանդինիտին, տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին հետ, և Մ. Գոնդզանդինիտին ներկայացուց Ն. Բարձրապատուութեան։ — Գերման դեսպան Պառոն Մառշալ ֆոն Պիպէրշդայն երէկ տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց Նախարար Թէվֆիք փաչայի հետ։

ԱՒՍՏՐԵՒՄԱՃԱՌ դեսպանատան զինուորական կցորդ Գնդ. Պառոն Կիզլ Շբ. օր ուղեւորեցաւ դէպի Սելանիկ և Սկիւպ, ուր պիտի մնայ չորս չաբաթ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ.— Սկիւպի չրջակայքն անցեալ Շբ. օր ընդհարում մը տեղի ունեցաւ օսմ. զօրաց և տասն հոգիէ բաղկացեալ Պուլկար աւազակախումբի մը միջեւ, որմէ եօթը հոգի սպաննուեցան և երեք հոգի փախան, սաստկապէս հետապնդուելով օսմ. զօրաց կողմէ։ —Ապրիլ 26ին Տէտէ Աղաճի չրջակայքն ընդհարում մը տեղի ունեցաւ օսմ. զօրաց և Աթանաս անուն զինեալ Պուլկար աւազակի մը միջեւ, որ սպաննուեցաւ։ Այս Պուլկար աւազակն անցեալ տարի բանտարկուած էր իբր գող, բայց յաջողած էր փախչիլ։

—Բէօչնորիէի չրջակայքն ընդհարում մը տեղի ունեցաւ օսմ. զօրաց և Պուլկար աւազակախումբի մը միջեւ, որմէ 25 հոգի սպաննուեցան, 4 հոգի ձերբակալուեցան և մէկ հոգի վիրաւորուեցաւ. սպաննուածներուն մէջ կ'գտնուին աւազակապետները։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ.—Երէկ Հէրէքէի Կայս. գործարանն այցելեցին յատուկ կառախմբով՝ ֆրանս. դեսպան Մ. Բօնսդան եւ տիկինը, Կայս. Անձնական Գանձուն նախարար Վեհմ. Յովհաննէս էֆ. Սագըզ և Օսմ. Պանքայի Տնօրէն Բանճէրի պէյ։

ԱՏԱՆԱՅԻ Սիհան գետին չուրջը գտնուած թումբը վերջին ողողումներէն քանդուած ըլլալով, նոր թումբ պիտի չինուի, չրջակայ տիպար ագարակն աղտէ պահելու համար ապագայ ողողումներէ։ Ծախքը պիտի հոգացուի տիպար ագարակին հասոյթներէն։

ՍԵՐ.—Ձեռնհաս պաշտօնատան ծրագիր մը մատուցուեցաւ, սեր պատրաստելու համար Զուիցերիոյ մէջ գործածուած գործիքներ բերել տալու և պէտք ունեցողներուն բաշխելու համար։ Ծրագրին հեղինակը կ'ըսէ թէ այս կերպով մեծ զարկ տրուած պիտի ըլլայ սեր պատրաստելու գործին։

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌՆԵՐԸ. — Նկատելով որ տօնավաճառներն օգտակար կ'ըլլան առեւտուրի եւ ճարտարարուեստի տեսակէտով, եւ ո՛րքան չատնան տօնավաճառները, այնքան մեծ զարկ տրուած պիտի ըլլայ այս ճիւղերուն, ձեռնհաս պաշտօնատան կողմէ ծրագիր մը պատրաստուեցաւ որ դեռ ի՛նչ տեղուանք կարելի է տօնավաճառներ կազմակերպել։

ՁՈՒԿԻ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ.—Ձուկի արտածումը քաջալերելու և աղած ձուկի գործին զարկ տալու համար, հրաման տրուեցաւ առ որ անկ է, որպէս զի դիւրութիւններ ընծայեն ձուկի առեւտուրով զբաղող անձերուն։

ՊԱՆՏԸՐՄԱՅԻ նաւահանգստին չինութիւնք փութով յառաջ կ'տարուին։ Շաբաթ օր կոհակաբեկ թումբին առաջին մասին առժամեայ ընդունելութիւնը կատարուեր է Խուտաւէնտիկեարի կուսակալութեան կողմէ ղրկուած Մարմնոյ մը կողմէ, եւ ի ներկայութեան գայմագամին, քաղաքապետական Խորհրդոյ նախագահին, պաշտօնատարներու և Վարչական Խորհրդոյ անդամներու։ Թումբին այս մասն ունի 65 մեթր երկայնք։ —Օսմ. Կայս. Պանքայի Պանտըրմայի մասնաճիւղին բացումը պիտի կատարուի Յունիսի առաջին կիսուն (Ն. Տ.)։

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ Խորհրդարանին անդամ Ժողէ Մարիայի Նախագահութեան ներքև 240 հոգիէ բաղկացեալ սպանիական յանձնաժողով մը պիտի այցելէ Օսմ. երկիրներ, և Յունիսին պիտի գայ մայրաքաղաքս։ Սպանիական դեսպանատան խնդրանօք, Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ յանձնաժողովն ամէն տեղ պատուով ընդունուի, և դիւրութիւններ ընծայուին իրեն։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ.—Իզմիրի մէջ մեռեր է Բապաճճըօղլու Հաճի Ահմէտ աղա անուն մէկը, 113 տարեկան հասակին մէջ. կ'թողու 30—40,000 ոսկիի հարստութիւն մը։

ԴԱՅԵԱԿՆԵՐԸ.— Նկատելով որ գաւառներու մէջ չատ տեղեր հարկաւոր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿՈՒՀ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿՈՒՀ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿՈՒՀ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
10,000,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՎ

Կեդրոնատեղի՝ Ղալաթիա
Գործակալութիւն՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
Մասնաճիւղ՝ Բերա, Շիւտակ ճամբայ Թ. 348

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մասնաճիւղեր

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն—Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Քավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Դամասկոս, Գոնիա, Լառնագա, Լիմասօլ, Գահիրէ, Մէրսին, Միթիլլի, Մանսուրը, Նիքոսիա, Ռուշաք, Բորդ—Սաիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս և Սկիւպ։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուի (գոնթ—գուրան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բոլիցա)ի պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կ'զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտէրներ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կ'բանայ, արժեթուղթեր և արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կ'պահէ։

Թուրքիոյ և արտասահմանի մէջ կըտրօններ և փոխանակագիրներ կ'գանձէ, սակարանական հրամաններ կ'գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կ'փոխէ, կ'առնէ ու կ'ծախէ։

Օսմ. Պանքան հետեւեալ պայմաններով և տոկոսով դրամ պահեստի կ'ընդունի.—

2 տարի պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 100ին 3 ու կէս տոկոս կուտայ, մէկ տարի պայմանաժամով պահեստի համար՝ տարեկան 100ին երեք. 6 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 2 առ հարիւր, 3 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան $1^1/_2$ առ հարիւր։

Պոլսոյ գործակալութիւնը վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները կ'ստանձնէ և ասկէ զատ, ապրանքներու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ և գոնսինեասիոնով և ազատ տեղշեղիթոյով ապրանքներ առւանդ կ'ընդունի։

Բերայի մասնաճիւղը նմանապէս կը կատարէ Պանքային վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները (բացի ապրանքներու վրայ կատարուածներէն), և անմիջապէս ստանձնելու պայմանաւ կ'գնէ և կը ծախէ զանազան վիճակահանութեանց արժեթուղթեր, ինչպէս Վիլ տը Բարիի, Ռումէլիի երկաթուղեաց, Հելլենական կամ Բանամայի վիճակահանութեան արժեթուղթեր ևլն. ևլն.։ Պոլսոյ գործակալութիւնը և Բերայի մասնաճիւղը կը ծախեն նաև Ռումէլիի Երկաթուղեաց արժեթուղթերու բրօմէսները, և Օսմ. Պանքայի Թուրքիոյ մէջ հաստատուած միւս բոլոր գործակալութիւններուն նման կ'ընդունին տարեկան 2% տոկոսով մինչև 100 օսմ. ոսկի, ընթացիկ հաշիւ բանալով։

Օսմ. Պանքան $3^1/_2$% ֆրանսական և 3% գերմանական Ռանթերու փոխարէն գումարներ փոխ կուտայ պզտիկ ընթացիկ հաշիւի դրութեամբ. յիշեալ Ռանթերը պահեստի դրուած արժեթուղթերու յատուկ տոմսէին մէջ կ'պահուին։ Պահեստի դրուածներու քանակին աւելնալուն համեմատութեամբ, եղած փոխատուութիւնն ալ հետզհետէ կ'աւելնայ։

ԱԶԴ

Օսմ. ապահովագրական ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել իր պատուարժան յաճախորդներուն թէ Յուլիս 14էն (Ն. Տ.) սկսեալ, Տնօրէնութեան գրասենեակը պիտի փոխադրուի Նազլը խան, Բէրչէմպէ Բազար, Վոյվոտա փողոց, Թիւ 14։
26—13

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Պետերպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	10,666,667 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար աւելի քան	142,585,000 »
1903ի հասոյթք	56,585,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է	314,768,000 »

Ընկերութիւնը շատ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ հրդեհի, փոխադրութեանց վտանգներու, ամէն տեսակ արկածներու դէմ և կեանքի վրայ։ Նաև ճամբորդութեանց արկածներու դէմ ցկեանս թոշակի ապահովագրութիւն, երկաթուղիով և շոգենաւով ճամբորդութեանց արկածներու և ապակիներուն կոտրելուն դէմ են։ Դիմել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա։

50—35

Տնօրէն Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին
Ա. ՀԻՐՄԻՔ

LE PHENIX AUTRICHIEN
ՖԷՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԷՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1860 ԻՆ Ի ՎԻԷՆՆԱ
ԿԱՅՍ. ԹԱԳ. ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ
ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ՖՐՖ. 17,000,000
ԿԵԱՆՔԻ » » 31,008,000

Ընկերութեան Դրամատունն է, ի Կ. Պոլիս, ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ.

LA ESTRELLA
ԼԱ ԷՍԹՐԷՅԱ

ՀՐԴԵՀԻ, ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ՄԱԴՐԻԴ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՖՐՖ. 10,000,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ » 12,000,000

Ընկերութեան Դրամատունն է, ի Կ. Պոլիս, ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

Գրասենեակք, Կ. Պոլիս, Ալեմտաղ խան Թիւ 11—15 50—30
Լիազօր ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Գ. ՖԵՐԱՏԵԱՆ

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ

(Իօs եւ Թաննի)
ՈՍԺ ՏԱԼՈՒ ԵՒ ԱՐԻՒՆԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԿԸ ԴԱՐՄԱՆԷ
ՏԺԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԿՈՒՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ խիստ համդակամ է եւ ՁԿԱՆ ԻՒՂԻ տեղ գործածուելով անոր կրկնապատիկ արդիւնքը կ'լնէ:

40—13

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ՍՕՖԻԱ

Դրամագլուխ և պահեստի գումար	Ֆր. 9,500,000
Դրամագլուխ և պահեստ 17 վերապահովագրող ընկերութեանց որ գործոց բաժնեկից են	Ֆր. 142,750,000
Ցմերջ Դեկտ. 1904ի կատարուած ապահովագրութիւնք՝	Ֆր. 1,618,000,000
Վնասուց համար վճարուած մինչեւ 31 Դեկտ. 1904	Ֆր. 32,000,000

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ընդդէմ ՀՐԴԵՀԻ, ԾՈՎԱՅԻՆ փոխադրութեանց, ԿԵԱՆՔԻ և արկածներու, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով։

Ուղղակի գործակալութիւններ և վերապահովագրութեան գրասենեակներ ամբողջ Եւրոպայի մէջ, յԵգիպտոս և Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց մէջ։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐԸ
Քրէտի Լիօնէ — ԲԱՐԻԶ, Կ. ՊՈԼԻՍ, ԻԶՄԻՐ
Տէօյչ Պանք — ՊԵՐԼԻՆ, ՀԱՄՊՈՒՐԿ
Անկլօ Աւստրիէն Պանք — ԼՈՆՏՈՆ, ՎԻԷՆՆԱ, ՊՈՒՏԱՓԷՇՏ
Պանք Նասիօնալ Պիւլկար, Պանք տը Բոմէրս — ՍՕՖԻԱ
Անկլօ Էճիբշըն Պանք — ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու մէջ 50—31
ԹՈՒՐՔԻՈՅ համար Ընդհ. գործակալ՝ ԱՐՇԱԿ ՈՍԿԱՆԵԱՆ.
Ղալաթիա, Պանք Օթօմանի դէմ Թահթաբուրուն խան
Տնօրէն Պոլսոյ Մասնաճիւղին՝ ՎԱՀԱՆ ԵԿԱՒԻՕՖ, Գոթըրճըօղլու խան, Թիւ 33

ՀԱՅՏԸՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԲԵՐԱ ՄԵԾ—ՓՈՂՈՑ Ն° 479

Հասած են եղանակին կերպասները։ Դիմացկուն և չէժ բրդեղէն, մետաքսեղէն, քթան, պաթիստ և զեֆիր չրջազգեստացուներ։

Բուրդ չրջազգեստացու	կարտան	7—30 ՂՐՇ.
Մետաքս չրջազգեստացու և պլուզցու	»	9—40 »
Քթան չրջազգեստացու և պլուզցու	»	5—11 »
Պաթիստ զեֆիր չրջազգեստացու և պլուզցու		3—12 »

Հասած են արանց յատուկ զգեստացու և վերարկուի համար քազմիր, 120—300 ղուրուշ։ Նաև այր մարդոց և տղոց համար դիմացկուն կօշիկներ, և ուրիշ ապրանքներ, որոցմէ գոհ պիտի մնան ամէն անոնք որ անգամ մը հաճին այցելել ՀԱՅՏԸՆԻ Վաճառատունը։ 8—7

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ
1892 ՕԳՈՍՏ. 2/14 ԵՒ 1310 ՄԵՋԷՐ 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԵՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Եէնի խան և կամ հետեւեալ հասցէներուն.—

Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս ՄՄ. Ի. Սատօֆ և Ռոտիրդ, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Պահճէ գաբու Թիւ 10
Յարութիւն էֆ. Բէչէճեան, Այ Ստէֆանօ
Մագրգիւղ, Մ. Ա. Անժէլիտէս, կայարանի հրապարակ.
Գատը գիւղ, Բեամիլ էֆ., չուկայի հրապարակ.
Գումգափու, Մ.Ա. Անդրէա, Մուստա ճատտէսի.
Պոլիս.— Միւնիր Պէյ. Սուլթան Համամ, Թէրազըլը խան, Թիւ 8, Ա. յարկ և 9
Ս. Ազարեան, Ղալաթիա, Ինայէթ խան
Ա. Նոանիտիս, Էրէնքէօյ.
Ապտի պէյ, Վէզնէճիլէր.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան.
Ղալաթիա, Մ. Էդիէն Քրէմէզի, Թէվէքքէլի խան
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսսի, Գէօյիւքտէրէ ճատտէսի. Թիւ 137.
Մեծ Կղզի, Բէտալ էֆ.
Բ. Սոմմարիբա, Բէնտիք
Ժ. Քիլիարիտիս, Ղալաթիա Պօրտայի դէմ.
Մ. Այվէլօղլու, Պոլիս.
Իհսան պէյ, Քիւչիւք Իսմայիլ փաշա խան.

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 100—28

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ"ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6	Մեճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	$1^1/_2$	»
ՏԱՐԵԿԱՆ » ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ	7	»
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	20	ՓՐ.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ՔՕՍԴ—ԼՕՔԱԼՈՎ	18	ՂՇ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	7	Մեճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	26	ՖՐ.
» ՎԵՑԱՄՍ. 16. ԵՌԱՄՍ.	9	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամենօրեայ Նկարազարդ	40	»

Օսմ. մէկը 108 ղրշ.— Անգլ. մէկը 119 ղրշ.—20 ֆր.ի $94^1/_2$ ղրշ.էն
Եւ Բէշլիքն 55 ղրշ.էն վար չէ ընդունուիր
Նոյն պայման Կ. Պոլսոյ և Գաւառի համար

ԱՆԽՏԻՐ։ ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փուլ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 1 ղրշ.նոց բօղտայի փուլը 20 ղրշ.ի հաշիւով, և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փուլով։

Բօղտայի ծախքը մեր վրայ է, Բօղ—Լօքալէն զատ։ Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամիսի ապրանքներուն առաքման ծախքը մեր վրայ են։

Չէքերուն և Փոխ՚՚գրերուն վրայ, պէտք է որ առաքողն ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։ Ապա թէ ոչ՝ երեք թերթ պակաս կ'ղրկուի։

Նմանապէս, մայրաքաղաքէն կամ գաւառէն ղրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան ըստ օրինի։ Ապա թէ ոչ չեն ապուիր։ Եկեղեցական ու բարեգործական ծանուցումները ձրի են դրոշմի տուրքէն։

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ա՛ն վճարումները միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն Տպարանին պաշտօնական թղթին՝ ստորագրուած Տնօրէնէն, ու կընքուած Լրագրին սեփական կնիքովը։

Պակաս թերթ կ'ղրկուի ամէն անոնց որ վերոյգրեալին տարբեր սակով հաշուած ըլլան իրենց ղրկած դրամները։

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամէնէն դիւրին կերպն է՝ մանտա—բօստ մը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչեւ 100 ղրշ.։ Նամակ գրելու պէտք չկայ։ Բաւ է մանտա—բօստին կտրօնին ետին նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, թուականն ու գումարը։ Դրամը մեզ կը հասնի, և թերթը կ'ղրկուի, անվրէպ։

Ապառիկ յանձնարարութիւնք ՉԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ։ Ձեռագրուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'գադրին, ծանօթ թէ անծանօթ, որոյ՝ ալ պատկանին։

Գաւառացի բաժանորդները լաւ կ'ընեն ուրեմն եթէ կանխաւ հասցնեն բաժնեգինը, կամ Կ. Պոլսոյ մէջ մէկը ցոյց տան որուն դիմուի պայմանաժամին։

Գործակալք պատասխանատու են իրենց ներկայացուցած բաժանորդներուն համար։

Ցորչափ դադրեցնել չեն տուած թերթին առաքումը, բանած պայմանաժամն իրենցմէ կ'պահանջուի։

Հին թիւերը սովորական գնով չեն ծախուիր։

Զատուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։

ԳԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ Ազ. բաժանորդներուն կ'յիշեցնենք թէ ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղրշ.ի նամակի փուլ անհրաժեշտ է։ Ապա թէ ոչ, հին հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ ԿՄՆԱՅ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՁԷԹԻ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

Տ. ԲԱՐԱՄՖԷՎԱՅԻՏԷՍ
Քիւչիւք Միւլք խան, Թիւ 60

ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Սոյն վաճառատան մէջ մեծաքանակ և փոքրաքանակ կ'ծախուին ճշմարիտ եւ զուտ ձէթեր ու օճառներ, հետեւաբար ամէն անոնք որ անխարդախ իւղ և օճառ կ'ուզեն գնել, միայն յիշեալ վաճառատունը պէտք է դիմեն։

Ապրանքներուն բնակարան յանձնումը վաճառատան կողմէ կ'կատարուի ձրիաբար՝ 150 դահեկանէ վեր գնումներ ընողներուն։ Այն ապրանքները, որոցմէ գոհ չեն մնար գնողները, ետ կ'առնուին փոխարժէքը վճարուելով։

Գիները վերջնական են և անփոփոխ

Առաջնակարգ ձէթ Այվալըքի	Օխան	$6^1/_2$
Էտրէմիտ և Միթիլլիի ձէթ	»	6
Օճառ Կիրիտի	»	$3^3/_4$
Այվալըգ և Միթիլլիի օճառ	»	$3^1/_2$
Միթիլլի Բ. տեսակ օճառ	»	$3^1/_4$

Մասնաւոր զեղչ եկեղեցիներու, դպրոցներու, հիւանդանոցներու և ուրիշ մարդասիրական հաստատութեանց համար եղած գնումներուն։ Վաճառատունս ուղղակի յարաբերութիւն ունենալով արտադրող կեդրոններու հետ, յանձնարարութիւններ կ'ստանձնէ ուտելու և վառելու ձէթի, մեքենաներու յատուկ ձէթի և օճառի համար, ուզուած քանակութեամբ և տեսակով։

Մանրամասն.—Հարիւր ոսկիի վարձատրութիւն մը պիտի տրուի այն անձին, որ հաստատէ թէ այս վաճառատան կողմէ ծախուած ապրանքներուն մէջ օտար եւ վնասակար նիւթեր կ'գտնուին։ 41

ՋՂԱՅԻՆ Է՛Ք
ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ՊԻՏԻ ԲԺՇԿՈՒԻՔ

Ամէնէն չնչին պատճառով շատ անգամ ջղային հիւանդութեան կ'ենթարկուի մարդ և եթէ կարեւորութիւն չտալով անփոյթ գտնուի ինքզինք դարմանել տալու, հիւանդութիւնն աստիճանաբար կ'յառաջանայ և մինչեւ իսկ ապագայ զաւակներուն կ'փոխանցուի։ Լուսնոտները, կաթուածահարներն և ուրիշ ջղային հիւանդութենէ տառապողներ, կամ այն է որ իրենց ծնողացմէ ժառանգած են սոսկալի հիւանդութիւնն և կամ հիւանդութեան նոր սկսած ատեն կարեւորութիւն չտալով անոր, իրենց այսօրուան դժբախտ վիճակին հասած են։

Ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն ալ շուտով կ'բժշկուի, եթէ հիւանդը կանոնաւորաբար գործածէ ՎԱԼԷՐԻԱՆԱԹ ՏԱՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲԻՒՐԼՕ անուն ալխաբհահռչակ դեղը։

Այս դեղ անմիջապէս կ'հանդարտեցնէ ջիղերն և ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն արագ և վերջնականապէս կ'բժշկէ։ Անքնութիւնը, քնալըջիլութիւնը, կէս գլխու ցաւը, տենդամոլ ծուլութիւնը, խեղդութիւնը, բռնաճնշումութիւնը, թմրելու տկարութիւնը, ցանկոտութիւնը, դիւրագրգռութիւնը, ջղային հազը, սրտի բաբախումը, մոլեկնքը, ջղագրգռութեանց սովորական կանոնաւոր տկարութիւնները, դժուարամարսողութիւնն ու ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը կ'բժշկուին ՎԱԼԷՐԻԱՆԱԹ ՏԱՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲԻՒՐԼՕ գործածելով։ Կեղծերէն զգուշանալ։ Կ'ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու և դեղագործներու մէջ։ 50—19

ԼԱ ՊԱԼՈՒԱԶ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1863 ԻՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
Ի ՊԱԼ (ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ)

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏ 15,243,000 ՖՐ.
ՎՃԱՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 113,000,000 ՖՐ.

Այս ընկերութիւնն ապահովագրութիւններ կ'ընդունի հրդեհի, կայծի և շոգեկաթսաներու պայթման, անշարժ ստացուածքներու, և ամէն տեսակ կարասիի և վաճառքի վրայ։

Ընկերութեան դրամատունն
ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ է Պոլիս
Ընդհանուր գործակալ է Պոլիս
ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ԵՂԲ.
Պոլիս Ալալէմճի խան, Թիւ 16—18
100—75

Բիէռ Մաէլ (49)

ՖՐԱՆՍԱՑԻՔ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌԻՆ ՎՐԱՅ

ԺԴ.— ԲԵՒԵՌԻՆ ՎՐԱՅ

Ջանքերնին ապարդիւն եղաւ։ Ալիւմինիոմի թիթեղուկէ հրբամարնին նաւը չկրցաւ յաղթել ջուրին ընդդիմութեան։ Վայրէջքի պահուն, անոր վրայէն սահած, եկած էր, բայց հիմա հարկ էր քսան մեթր վեր բարձրանալ, պատուակը օդին մէջ միայն դարձնելով, ինչ որ անկարելի էր. և յետոյ մինչեւ որ ջուրին մակերեսին վրայ չելլար, նաւը չէր կրնար խորասուզուիլ։

Ճամբորդներուն յուսախաբութիւնը մեծ եղաւ։ Նոյնիսկ եղաւ վայրկեան մը՝ ուր մազ մնաց յուսահատութեան պիտի փոխակերպուէր ան։

—Բեւեռին մէջ յաւիտենապէս մնալո՞ւ դատապարտուած ենք արդեօք, հարցուց Իզապէլ։

Այսպէս խօսած ատենը կ'ժպտէր, բայց յայտնի էր որ մտահոգութիւն ու սրտաբեկութիւն կար իր խօսքերուն մէջը։

—Ո՛չ, պատասխանեց Հիւպէռ, որ ուրիշ մտածում չունէր բայց եթէ ապահովցնել իր նշանածը։ Բայց որչա՜փ կ'ցաւիմ, օդապարիկը միասին բերած չըլլալնուս համար։ Կեդրոնախոյս զօրութիւնը, որ արգելք կ'ըլլար մեր՝ Բեւեռ մտնալուն, ընդհակառակը հիմա մեծապէս օգտակար պիտի ըլլար մեզ անկէ դուրս հանելու համար։

Այս վարանումներուն ու այս անձկութիւններուն մէջ, երկու մահացու օրեր անցան։

Նաւային տեղակալը, ամէն օր, կ'ուգար լիճին եզերքը և կ'քննէր անոր մայլ ալքերը։ Այդպէսով, ըրած էր զանազան զննութիւններ՝ որոնք զինքը խռովելու ամէն պատճառ ունէին։

Կղզեակին մէջ արգելափակուած միջատները ու թիթեռնիկները թռչելու անչափ զօրաւոր կարողութիւնով մը օժտուած չէին որ, կարելի ըլլար ենթադրել թէ անոնք՝ բեւեռին շուրջը գտնուած հեռաւոր ու սառուցեալ երկիրներէն կըրնային եկած ըլլալ։ Ինչ որ կ'ապացուցանէր որ, նոյնինքն կղզեակին մէջն էր անոնց բնակութիւնը ու սնունդը։

Առտու մը, Հիւպէռ նշմարեց որ, կղզեակին թեւաւոր բնակչութեան մէջ աւելցած էին մէկ կամ երկու նորատեսակ թռչուններ՝ որոնք կրան—տիւքներու ցեղին կ'պատկանէին։ Ասոնք այն խոչոր հոգֆաններէն էին որոնք կ'գտնուին ընդհանրապէս մարդոց բացած հանքերուն խորը, ինչպէս նաև սառուցեալ անապատներուն մէջ։ Տ'Էրմօն, հետեւելով անոնցմէ մէկուն թռիչքին, տեսաւ որ, ան յանկարծական կերպով խորասուզուեցաւ այն անդունդին մէջ՝ որ բերանաբաց մնացած էր լիճին ջուրերուն քաշուելովը։ Ատկէց անմիջապէս հետեւցուց որ, այդ անդունդին մէջ պէտք էին ընդարձակ խորշեր ըլլալ, որոնք ատեն ատեն կ'պարպուէին կամ կ'լեցուէին ջուրով։ Արդէն իսկ կեցած էր սառուցիկ նաև որ, լիճին ջուրերը անուշ էին։

Ատկէց, մինչեւ լիճին միջոցով բեւեռէն դուրս ելլալու ծրագիրը, քայլ մը միայն կ'մնար։

Կարգ մը հաշիւներով՝ որոնք ճիշդ ելան, երիտասարդ սպան համոզուեցաւ որ, այդ ծրագիրը ոչ միայն բանաւոր էր, այլ նաև բաղդատաբար դիւրաւ գործադրելի էր։

Ուստի, կերպրազին ընկերակցութիւնովը գործի ձեռնարկեց, և Թորֆիլանաւը քակուելով բերուեցաւ լիճին եզերքը՝ ուր կտոր կտոր նորէն վերակազմուեցաւ։

—Ի՞նչ ընելու նպատակ ունիք, հարցուց Իզապէլ հետաքրքրութիւնով։

Երիտասարդը ժպտեցաւ և բացատրեց իր յատակագիծը։

—Սիրելիդ իմ Իզապէլ, ըսաւ, հիմա կ'հասկնաք։ Այս լիճին ջուրը անուշ է, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ, որ և է հաղորդակցութիւն չունի ծովին հետ։ Այդ միեւնոյն ջուրը, տասուերկու ժամուան կ'կարօտի լեցնելու համար, 120 մեթր խորութիւն ու 1000 մեթր միջին լայնութիւն ունեցող խորխորատ մը։ Այդ ալ կ'ապացուցանէ որ, Բեւեռին չրջակաները ընդերկրեայ ջուրի անհուն տարածութիւն մը կայ, որ աւելի քան վաթսուն քիլոմեթր երկայնութիւն ունեցող չուրջանակի գետնաներու մէջ կ'հոսի։ Երկիրի ամէն մէկ դարձին, այդ ջուրը կ'վերադառնայ իր մեկնակէտը։ Ըսել է ան կ'անցնի ամէն գլխաւոր ու կողմնակի մասերէն, և հետեւաբար, արեւմտեան երկայնութեան 41րդ. աստիճանէն։ Կ'բաւէ ուրեմն իրեն հետ իջնալ վար, երկիրին ալքերուն մէջ, անոր հետ կարենալ հանելու համար ծայրագոյն այն կէտը՝ ուր ան կ'հաղորդակցի երկիրին հետ։ Արդ, մենք գիտենք որ, սառնային պատուարը վերցնող ժայռերու գօտին, մօտաւորապէս 40 քիլոմեթր միայն հեռու է մենէ և մեր այս կղզեակին մակերեսը 25000 քառակուսի մեթրնոց չրջանակ մըն է։ Ուրեմն, եթէ ընդերկրեայ հոսանքին մէկ ճիւղին հետեւելով ընթանանք, ապահովաբար պիտի հանինք բաց ծովին վրայ գտնուած ուրիշ կղզեակի մը՝ որ հաղորդակցութեան մէջ ըլլայ մեր հետ, չնորհիւ ջրային այդ ճամբին։

Նոյնինքն բաց ծովուն ներկայութիւնը, ինչպէս նաև մագնիսական ուժի այդ անհագին կուտակումներուն գոյութիւնը, կ'հաստատեն թէ մեր վարկածը ամէն կասկածէ դուրս ի վեր է։

Անչափ պինդ համոզումով կ'խօսէր որ, Իզապէլ ալ շատ չանցած վարակուեցաւ անով։

—Կեցցէ՛ք, ըսաւ, հապա՞ն ուրեմն, առա՛ջ ընդերկրեայ այդ ճամբին։

Ճամբայ ելլալնուն ութերորդ օրն էր։ Տ'Էրմօն հաշուեց որ ընդերկրեայ ջուրին ներքին մղումովը մինչեւ 41րդ. աստիճանին հասնելու համար, ճիշդուճիշդ կէսօրին ճամբայ ելլալ հարկ էր։

Ուստի ընդծովեան ջուրին վրայ դրրուեցաւ և երեք անձերն ալ անմիջապէս մէջը մտան։

Ինչպէս նախատեսուած էր արդէն, ներքին այդ ծովուն վայրէջը բոլորաձեւ տեղի ունեցաւ։

Այդ կերպով նաւը կրցաւ անդունդին ամէն կողմերը քննել։

Մինչեւ 60 մեթր խորութիւնով, լիճը ուրիշ բան չէր բայց եթէ գլանաձեւ հոր մը՝ որուն ողորկ ու խոտագիծ մակերեսները, ճիշդուճիշդ քարուկիր հակայ պատերու պատկերը կ'ներկայացնէին։

Բայց անկէց վար, ահագին ծխնելոյզը մէկէնիմէկ կ'լայննար ու կ'բաժնուէր նրբանցքներու, ճեմելիքներու ու անծայր անձաւներու չարքի մը, որոնք ճիշդուճիշդ կ'նմանէին անոնց՝ որոնցմէ անցած էին ընդծովեայով, ժայռերու չուրջանակի պատնէշին տակէն։

Հիւպէռ հոն նշմարեց որ, յատակին խորութեան մասին իր ըրած հաշիւը ճիշդ չէր։ Երբոր 130 մեթր վար իջան, ուր յատակին հասնիլ կ'կարծէին, ընդծովեան նաւեցաւ ջուրի անծայր տարածութեան մը վրայ և ժեռուտ կամարի մը տակ՝ որ ելեքտրական ցոլարձակումներով պայծառապէս լուսավառուած էր. նոր խորաչափութիւն մը 240 գրկաչափ վայրէջ մը երեւան բերաւ։

Ալ անկէ ետքը ճշմարտութիւնը իր բովանդակ մերկութիւնովը երեւան կուգար նաւորդներուն աչքին առջեւ։

Լիճին ջուրերուն վար իջնալուն պատճառը ուրիշ բան չէր բայց եթէ, Բեւեռին ծայրագոյն երկու կէտերուն միջեւ եղած բարձրութեան տարբերութիւնը. Ջուրերուն վար իջնալը, նոյնինքն երկրագունդին առանցքին ծռելուն արդիւնքն էր։

Ներքին խորշը կ'լեցնար ու կ'պարպուէր, առանցքին բարձրանալուն կամ ցածնալուն համեմատ։

Ատոր համար էր որ, հորը՝ ժամանակին համեմատ լիճ կ'դառնար կամ դատարկ խորխորատ։

Այսպէս, կացութեան վրայ քիչ շատ գաղափար կազմելով կամ լաւ եւ է ըսել, ապահովուելով, տ'Էրմօն դիպուածին ձգեց ընդծովեան դէպի դուրս առաջնորդելու հոգը։

Մինչեւ այդ վայրկեանը, Թորֆիլանաւը ծփացած էր ընդերկրեայ ովկիանոսին մակերեսին վրայ։

Հիմա, իրենց գլխուն վերեւը գտնուած կամարին բարձրութիւնը ու խորխորատին ներքին ընդարձակ տարածութիւնները կը թոյլատրէին վերսկսիլ այն եղանակին՝ որ այնքան յաջողած էր իրենց, ժայռերու գօտիէն անցնելու առթիւնին։ Ուստի գոցեցին ծածկոցը, խցեցին բոլոր ծակերը և Ասպատածոյին չորեքը մխուեցաւ ջուրերուն տակ։

Միայն թէ, այս անգամ անուշ ջուրերու մէջէն պիտի նաւէին։

Բարեբախտաբար, դիւթական այդ քարայրին ներքին լուսապայծառութեանը և ելեքտրական հզօր հնոցին արտադրած առաքութեանը չնորհիւ, ջրային այս ճամբորդութիւնը առաջինէն նուազ յոգնեցուցիչ ու նուազ վտանգաւոր կ'դառնար։

Այլ եւ մէկ վախ մը միայն ունէին. վերի ծայրը գոց ճեմելիքի մը մէջ մոնալու, անելի մը մէջ թխմուած մնալու վախը։ Բայց, տ'Էրմօն փութաց ապահովցնել իր ընկերակիցները այդ բանդագուշային վարկածներուն դէմ։ Այդ խոռոչութիւններուն մէջ, չնչելի օդին, և նոյնիսկ սանկ թեթեւ ու գաղջ զեփիւռի մը ներկայութիւնը կ'բաւէր, բացայայտ կերպով ապացուցանելու համար որ, մթնոլորտական հոսանք մը կ'իշխէր զմայլելի այդ ուղիներուն մէջ։ Ատկէ զատ, անոնց անմնական մեծութիւններէն կը հասկցուէր որ անոնք ալ կ'պարպուէին, երկրագունդին ծռած պահուն։

Երեք բարեկամները, միաձայն աղօթք մը ուղղեցին առ Ամենակարող Տէրը և երկնային զօրութեան այդ հայցումէն զօրացած, եւզգախօրէն խոյացան բնական թունելներուն մէջ։

Բայց այս անգամ, զիրենք լեցնող զմայլուն զարմացումին եկաւ խառնուիլ սարսափի զգացում մը՝ որ գլխուն անակընկալ բաներու հանդիպումովը կ'արդարանար։

Արդարեւ, նաւորդները մինչեւ այն ատեն, ովկիանոսին ընդդիմութիւններուն, և զայն լեցնող ուրուականներուն ու սառուերներուն խորհրդաւոր խաղերուն հետ միայն գործ ունեցած էին։ Անկենդան բաներու դէմ այդ պայքարը իր սպառնալիքները ունէր անշուշտ և ընդծովեան արդէն իսկ դիմակալած էր այդ ամէնուն կամ կրած էր անոնց ազդեցութիւնը։ Բայց հոն չէին հանդիպած դեռ, տարօրինակին ու գերբնականին այն միջամտութեան՝ որ այնքան լայն տեղ մը կ'բռնէ ծովու մարդոց կեանքին մէջ։

(Շար.)